

**T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**RETROSPEKTİF BİR ÇALIŞMA: 2001-2005 YILLARI ARASINDA ADANA İL
EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YANSIYAN CİNSEL TACİZ VAKALARININ
İNCELENMESİ**

Ayhan KARAYEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA - 2006

**T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**RETROSPEKTİF BİR ÇALIŞMA: 2001-2005 YILLARI ARASINDA ADANA İL
EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YANSIYAN CİNSEL TACİZ VAKALARININ
İNCELENMESİ**

Ayhan KARAYEL

Danışman: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA - 2006

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

.....
Başkan Prof. Dr. Turan AKBAŞ
(Danışman)

.....
Üye Yrd. Doç. Dr. A. Rezan ÇEÇEN

.....
Üye Yrd. Doç. Dr. Songül TÜMKAYA

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

...../...../.....

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET**RETROSPEKTİF BİR ÇALIŞMA: 2001-2005 YILLARI ARASINDA ADANA İL
EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE YANSIYAN CİNSEL TACİZ VAKALARININ
İNCELENMESİ****Ayhan KARAYEL****Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı****Danışman: Prof. Dr. Turan AKBAŞ****Eylül 2006, 65 sayfa**

Bu çalışmanın amacı, Adana İl Emniyet Müdürlüğüne yansıyan cinsel taciz vakalarının bazı demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, öğrenim durumu vb.) göre incelemektir.

Araştırmada 2001-2005 yılları arasında meydana gelen ve Adana Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına geçen 277 cinsel taciz olayı incelenmiştir. Verilerin analizi için frekans ve yüzde analizi uygulanmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda, her yaş ve eğitim durumundaki insanların cinsel tacize uğrayabileceği ancak 7-18 yaş aralığındaki çoğunluğu öğrenci olan bireylerin bu durumla daha fazla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Tacize uğrayanlar cinsiyet açısından değerlendirildiğinde erkeklerin de tacize uğradığı ancak kadınların bu durumla erkeklere oranla daha fazla karşılaştıkları görülmüştür. Cinsel taciz olaylarının açık alanlarda daha fazla gerçekleştiği görülmektedir.

Anahtar Sözcük: Cinsel Taciz

ABSTRACT**A RETROSPECTIVE STUDY: THE RESEARCH OF THE SEXUAL
HARRASSMENTS WHICH WERE REFLECTED ON THE ADANA POLICE
DEPARTMENT BETWEEN THE YEARS OF 2001-2005****Ayhan KARAYEL****MA Thesis, Department of Education Sciences****Supervisor: Prof. Dr. Turan AKBAS****July-2006, 65 Pages**

The purpose of this study is to examine the sexual harrasment incidents which were reflected on the Adana Police Department, acording to the characteristics of population, such as age, sex, educational level etc.

In the research, 277 sexual harrasment incidents which were registrated by the Adana Police Department between the years of 2001-2005, have been examined. The frequency and the percentage analysis had been carried out in order to analyze all the datas.

In the conclusion of the research, it is observed that the people of all ages, regardless of educational level were subjected to sexual harrasment. But, individuals ranges between the age of 7-18, mostly consist of students, have been encountered more frequently than the others. When the each individual have been investigated in terms of the sex, it is seen that the males are encountered to the harrasment too but the females are more than them. It is observed that the sexual harrasment incidents have been occured more in the open spaces.

Key Word: Sexual Harrassment

ÖNSÖZ

Bu çalışmada 2001-2005 yılları arasında Adana ilinde meydana gelen ve polis kayıtlarına geçen cinsel taciz olayları bazı demografik özelliklere göre incelenmiştir.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde değerli katkılarından dolayı Danışmanım Prof. Dr. Turan AKBAŞ'a teşekkürü borç bilirim. Tez izleme komitesi üyeleri Yrd. Doç. Dr. Songül TÜMKAYA ve Yrd. Doç. Dr. A. Rezan ÇEÇEN'e, Bilimsel Hazırlık ve Yüksek Lisans döneminde değerli bilgilerini paylaşan kıymetli hocalarım Prof.Dr. Banu İNANÇ, Prof.Dr. Sonay GÜÇRAY, Yrd. Doç. Dr. Mehmet BİLGİN ve Yrd. Doç. Dr. Sebahattin ÇAM'a, araştırmam boyunca ihtiyacım olduğunda görüş ve yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Oğuzhan KIRDÖK ile Savaş ŞANLI ve Bekir KOÇ'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmam boyunca bana yardımcı olan arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Bu çalışmam boyunca bana sabır ve anlayış gösteren eşim Döne ve oğlum Mevlüt YAĞIZ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayhan KARAYEL

Adana, Eylül 2006

Not: Bu araştırma Ç.Ü. Araştırma Fonu Saymanlığınca desteklenmiştir (EF2001YL25).

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No:
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
TABLolar LİSTESİ	viii
BÖLÜM I	
GİRİŞ	2
1.1. Cinsel Taciz Kavramı	2
1.2. Ensest Kavramı	4
1.3. Cinsel Tacizin Nedenleri	7
1.4. Cinsel Tacizin Ortaya Çıkmama Sebepleri.....	10
1.5. Mağdurlar Kimlerdir?	10
1.6. Kimler Taciz Eder?	11
1.7. Problem.....	12
1.8. Araştırmanın Amacı.....	13
1.9. Araştırmanın Önemi	14
1.10. Sınırlılıklar	15
1.11. Tanımlar.....	15
BÖLÜM II	
KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	16
2.1. Cinsel Taciz ile İlgili Kuramsal Açıklamalar	16
2.1.1 Psikolojik Yaklaşımlar.....	16
2.1.1.1 Psikoanalitik Yaklaşım	16
2.1.1.2. Psikopatolojik Yaklaşım	19
2.1.1.3. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	19
2.1.1.4. Engelleme-Saldırganlık Kuramı	20
2.1.2. Feminist Yaklaşımlar	22
2.1.3. Biyolojik Yaklaşımlar	23
2.2. İlgili Araştırmalar	24
2.2.1. Yurt İçinde Cinsel Taciz İle İlgili Yapılan Araştırmalar	24
2.2.2. Yurt Dışında Cinsel Taciz İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	26

BÖLÜM III

YÖNTEM	34
3.1. Araştırmanın Modeli	34
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	34
3.3. Verilerin Toplanması	34
3.4. Verilerin Analizi	35

BÖLÜM IV

BULGULAR.....	36
----------------------	-----------

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM.....	47
-------------------------------	-----------

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER	55
6.1. Sonuç	55
6.2. Öneriler	57
KAYNAKÇA.....	58
ÖZGEÇMİŞ	65

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Yaşlarıyla İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımları	36
Tablo 2: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Yaşlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları ...	37
Tablo 3: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Öğrenim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	37
Tablo 4: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Öğrenim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	38
Tablo 5: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	39
Tablo 6: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	39
Tablo 7: Cinsel Taciz Olaylarının Gerçekleştiği Yıllara Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	40
Tablo 8: Cinsel Taciz Olaylarının Gerçekleştiği Yerlere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	40
Tablo 9: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Taciz Edilenlere Olan Yakınlık Derecelerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	41
Tablo 10: Cinsel Taciz Olaylarının Polise Bildirilme Zamanına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	42
Tablo 11: Cinsel Taciz Olaylarının Polise Bildirilme Şekline Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	42
Tablo 12: Cinsel Taciz Olaylarının Gerçekleşme Biçimine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	43
Tablo 13: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Mesleklerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	43
Tablo 14: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Mesleklerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	44
Tablo 15: Cinsel Taciz Olaylarının Biçimine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	45

Tablo 16: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Sayılarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	45
Tablo 17: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Sayılarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	46

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Cinsiyet toplumdaki en temel kategorilerden birisidir. Cinsiyeti belirleyen şey ise biyolojik yapıdır. Temelde cinsiyet rolleri fizyolojik farklılıktan dolayı ortaya çıkmıştır. Bireylerin psikolojik yönden sağlıklı ve uyumlu olabilmesi ve iki cinsiyetin de roller açısından farklı olmaması için, cinsiyet farkı gözetmeksizin kendine uygun, kendini gerçekleştirici doyurucu cinsiyet rollerini benimsemesi gerekmektedir. Cinsel taciz olgularında cinsiyetler arasında eşitlik kavramında bir karmaşıklık durumu hakimdir.

Cinsel taciz olayları yalnızca taciz edileni ilgilendiren bir problem gibi görülse de, özellikle bayanların bedensel ve ruhsal bütünlüğünü tehdit etmekte, onların toplumsal yapı içerisinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürmeleri ve başkalarıyla normal bir etkileşimde bulunmalarını çok zorlaştırmaktadır. Ayrıca bayanları gelecekle ilgili karamsarlığa itip, iyi beklentilerine engel olan bir davranış biçimidir.

1.1. Cinsel Taciz Kavramı

İki cinsiyetin de roller açısından farklı olmaması, dolayısıyla bireyin psikolojik yönden sağlıklı ve uyumlu olabilmesi için, cinsiyet farkı gözetmeksizin kendine uygun, doyurucu, kendini gerçekleştirici cinsiyet rollerini benimseyebilmesi gerekmektedir. Cinsel taciz olgularında cinsiyetler arasındaki eşitlik kavramında bir karmaşalık durumu hakimdir. Cinsel taciz, kişinin toplum içindeki yasal, sosyal, politik ve ekonomik eşitliği başarması gibi fırsatları sınırlandırmakta ve bu şansını azaltmaktadır. Bu öge, kişiye yönelik cinsel tacizi, karşı cinse göre ikinci pozisyonda tutan önemli bir sosyal mekanizma olduğunu göstermektedir (Akgün, 1999).

Taciz ortamında herkesin ölçülerinde bir bozulma görülmekte, antidemokratik uygulamalar her ortamda her kademede yaygınlaşmakta, kişilerde ve toplumda dengesizlik artmaktadır. Cinsel taciz bir cinsin yaşam hakkının ihlalidir. Bu anlamda

demokrasiye aykırıdır. Demokratik geleneğin gelişmesini engelleyici bir insan hakları ihlalidir (Kaya,1998).

Taciz, gönülsüz bir kimseyi zorla bir cinsel eyleme katmaktır. Genellikle bu eylem cinsel birleşmedir. Bununla birlikte anal birleşme ve oral seks de taciz sayılır. Taciz, kurbanın hemen her zaman fiziksel zarar görme ile tehdit edildiği yaşamı tehlikeye sokan bir deneyimdir. Taciz olaylarında intikal eden olay sayısı mevcudun yarısını bile bulmamaktadır.

Taciz temelde cinsel bir yaklaşma eyleminden çok, vahşi bir aşağılanma eylemidir. Taciz edenle edilen arasındaki temel etkileşim ise fiziksel egemenlik ve boyun eğme ilişkisidir. Bu durumda taciz edilenin çaresizlik duygusundan dolayı, taciz yapanlarda cinsel tatmin olma oranı aslında sanılanın ötesinde çok azdır.

Bazen tacizciler cinsel anlamda yetersiz de olabilir ve bu gibi durumlarda şiddete başvurabilirler. Taciz edenlerin neredeyse tamamı erkek, taciz edilenlerin ise neredeyse tamamı kadındır.

İki insan arasındaki tanışıklık derecesi cinsel saldırganlığın olup olmayacağını, cinsel şiddet türünün ve saldırının cinsel birleşme ile sonuçlanıp sonuçlanmayacağını göstergesidir. Cinsel birleşme ile sonuçlanmış girişimler birbirini iyi tanıyan iki insan arasında daha fazla olmaktadır. Yakınlık derecesi arttıkça başkalarının, cinsel güç uygulamayı zorla cinsel birleşme olarak algılama durumu azalmaktadır. Uzun süreli ilişkilerde erkek giderek istediği zaman kadınla seks yapma hakkına sahip olduğu ve cinsel birleşmenin kadını incitmeyeceği inancını geliştirebilir. Bu durum erkeğin, kadına uyguladığı cinsel zorlamayı taciz olarak algılamamasına yol açar (Johnson ve Jackson 1988; Aktaran: Koss ve Harvey 1991).

Koss (1993), cinsel tacizi “Partnerin istemi dışında oral, anal ya da vajinal yoldan güç uygulayarak, vücuda zarar verici tehditlerde bulunarak kişinin istemi dışında cinsel ilişkiye zorlamak” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımın bir çok araştırmacı tarafından da kullanıldığı görülmektedir (Berger, Searls ve Newman, 1988; Biden, 1993; Fischhoff, 1992; Goidberg-Ambrose, 1992; Hall, Hirschman ve Beutler, 1991, Mccall, 1993).

Cinsel taciz, dünyada ve Türkiye’de son yıllarda en çok konuşulan konulardan biridir. Sokakta, işyerinde, çarşıda, pazarda, otobüste, kısacası her yerde karşılaşılabilen ve kişinin hayatında belki de bir daha göremeyeceği biri tarafından taciz edilmesi yeterince can sıkıcı iken, aynı ortamda çalıştığı iş arkadaşları ve amiri tarafından taciz edilmesi, durumu daha da can sıkıcı hale getirmektedir (Güven 1997).

Cinsel taciz ciddi bir ahlaki problemdir. Dünyada bu konu ile ilgili yapılan birçok araştırmada elde edilen ortak sonuçlara göre, cinsel taciz yalnızca bir kadının problemi değildir. Erkekler de bu olgunun mağduru olmaktadır. Kişiler, fiziksel durumları, yaşları, evlilik durumları, geçmişleri, meslek konumları ne olursa olsun tacize uğramaktadırlar.

Bilimsel yayınlarda cinsel tacizin tanımının ne olduğuna ilişkin çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bunların ortak noktalarını alırsak, şöyle bir tanım ortaya çıktığını görürüz; “kişinin, özgür iradesiyle böyle bir davranışa rıza göstermemesine karşın, cinsel bir davranışa maruz kalmasıdır” (Düzkan, 1997).

Cinsel taciz deyimi, sözel tacizden, “zararsız “olarak adlandırılan dokunma ya da okşamalara ve ırza geçmenin değişik biçimlerine kadar cinsel şiddet biçimlerinin tümünü kapsamaktadır (İlkkaracan, Gülçür ve Arın,1996).

Cinsel tacizin farklı bir açıdan tanımı ise, hem cinsel tacizi yaşayan ya da yaşamış olan kadınların yaşadıklarının ve görüşlerinin, hem de toplumsal cinsiyet ve nesiller arasındaki güç dinamiklerinin göz önüne alınmasını içerir. Toplumsal güç dinamikleri, toplumun ve kurumlarının cinsel tacizi “Şiddet” cinsel taciz uygulayanları da “Şiddet Suçlusu” olarak betimlemesini engeller. Erkek egemen toplum, şiddeti gerek bilimsel, gerek hukuksal, gerekse kurumsal betimlemelerinde, ancak erkeklerin algılamaya ve kabullenmeye razı olacakları şekilde tanımlar. Cinsel tacizi uygulayanlar da cinsel taciz eylemleri arasında bundan faydalanarak yaptıklarının şiddet değil, sevgi, hatta bir erkek olarak hakları ya da “normal” bir eylem olduğunu mağdurlarına karşı kullanmaktadırlar (Çağatay, 1998)

İşyerinde cinsel taciz kavramı, eylemi yapan kişi iş yerindeki bir başka kişiye, tehdit edildiği, hakarete uğradığı, hor görüldüğü veya taciz edildiği hissini verebilecek

veya onun iş performansını olumsuz etkileyebilecek, iş güvenliğini ortadan kaldıracak veya tehlikeli ya da yıldırıcı bir çalışma ortamına yol açacak, tekrar edilen ve istenmeyen sözlü, fiziksel veya el-kol ile yapılan cinsel yaklaşımlar, aşağılayıcı cinsel konuşmalar veya cinsel ayırım güden sözleri kapsar. Bu kavram, yeni olmayan bir sorun için yeni yeni ortaya atılmış bir tanımlamadır. Karşılıklı rızaya dayalı bir yakınlaşma değildir. Bir diğer çalışanı yıldırma, baskı altında tutmak veya alçaltmak amacıyla sık sık başvurulan bir güç gösterisidir. İş yerlerinde giderek daha çok kaygı yaratan bir mağduriyet biçimidir (Güngör,1999).

“EEOC (Equal Employment Opportunity Commission)” adlı “Eşit Fırsatlarla İş Verme Komisyonu” rehberinde tanımlandığı üzere iki tip cinsel taciz vardır; “Karşılığının Ödenmesi” ve “Düşmanca Ortam”. İstenmeyen cinsel oluşumlar, istekler ve diğer sözel veya fiziksel hareketler cinsel tacizin karşılığının ödenmesini gerektirir. Özellikle bu hareketler apaçık veya ima ile kişinin işine yönelik ve etkileyen bir söz ya da durum ise, veya kişi tarafından bu tür hareketlere ve tekliflere karşı oluş, iş kararları alınırken kişiyi etkiliyorsa “Karşılığının Ödenmesini” gerektirir. İstenmeyen cinsel oluşumlar, istekler ve diğer sözel veya fiziksel hareketler “düşmanca ortam” yaratır. Bu tür hareketler, bir kişinin iş performansını makul bir neden olmaksızın engellemeye çalışmak ve yıldırma politikası yaratarak, düşmanca veya huzursuz bir çalışma ortamı kurmak amacıyla yapılıyorsa “düşmanca cinsel taciz ortamı” olarak adlandırılır.

Çok kere kadına göre daha üst konumda olan amir, iş veren veya kadının mesleki gelişmelerini onaylama, rapor etme yetkisinde olan kişilerin tacizleri söz konusudur (Eralp, 1996)

Bir çok işte daha işe girerken söz konusu olan bazı şeyler vardır; ilk görüşmede, eğitim ve iş tecrübesinden daha çok, dış görünüşünün nasıl olduğu önemli olur (Maden, 1998).

1.2. Ensest Kavramı

Evlenmeleri hukuksal, ahlaki ve dini açılarından yasaklanmış yakın akraba olan

kadın ile erkeğin cinsel ilişkide bulunmaları anlamında kullanılmaktadır. Cinsel sapkınlık olan ensest, “yakın akrabalar arasında cinsel ilişkide bulunma” ve “akaraba aşkı” olarak da tanımlanmaktadır. En sık karşılaşılan ensest tipi baba-kız ilişkisidir. Genellikle babanın 35-40 yaşlarında, kızların ise 5-16 yaş arasında olduğu görülmektedir. Ensest ilişkiler ortalama 8 yıl gibi uzun süreli olmaktadır. Kronolojik yaş sırasına göre büyük çocuktan başlayarak küçüğe doğru olayın devam ettiği görülür. Baba genellikle büyük aile olarak yaşayan ve kırsal kökenli ya da endüstriyel bölgede çalışan bir tiplere gösterir. İşsizlik çok sık rastlanan bir durumdur. Eğitimin düşük olduğu ve babaların kendi çocukluklarında genellikle evden kaçmış oldukları ya da ailesiz büyüdükleri görülmektedir. Akıl hastalığı çok ender rastlanan bir durumsa da zeka düzeyi orta veya ortanın altında olup başka cinsel saldırılara da teşebbüste bulunan babaların sayısı az değildir. (Polat, O. ve ark. 2006).

Ensest ilişkilerin de küçümsenemeyecek oranda olduğu değerlendirilmektedir. Baba-kız ensesti tüm sosyo ekonomik düzeydeki ailelerde meydana gelebilen bir cinsel istismardır. Ensesti hazırlayıcı etkenlerden bazıları şunlardır. 1-Evden uzun süre uzakta kalan babanın eve dönmesi, annenin genellikle yaşlı olması ve bu durumlarda babanın tam yetişme dönemindeki kızını karısının yerine koyması, genç kızın kendisi için yabancı olması. 2-Eşin kaybı: Boşanma, ayrılma veya ölüm üzerine babanın adolesan çağıdaki kızını karısının yerine koyması. 3-Alkolizm. 4-Sosyal izolasyon ve çevreden kopukluk. 5-Cinsel açıdan yetersizlik korkusu ve iktidarsızlık. 6-Evlilikte sorunlar.7-Psikopati olarak sıralanabilir (Polat, O. ve ark. 2006).

Cinsel Taciz Şekilleri (Güngör, 1999)

Cinsel taciz bir dizi cinsel adımı kapsar:

- Gereksiz fiziki temas ve dokunmalar,
- İmalı ve hoş karşılanmayan işaretler, şakalar, görünüm hakkında yorumlar yapma ve kasti sözlü aşağılama,
- Sırnaşma,
- İş yerinde müstehcen resimler kullanmak,
- Cinsel yaklaşım talepleri,
- Fiziksel sarkıntılık.

Aşağıda belirtilen cinsel taciz şekilleri iş yerlerinde karşılaşılabilecek olası durumlardır:

Görsel Taciz;

- Kişinin vücuduna yönelik sürekli sabit bakışlar ve dikkatlice süzmeler
- Müstehcen içerikli resim veya takvimlerin gösterilmesi.

Sözel Taciz;

- Hoş olmayan ve süreklilik arz eden kur yapmalar,
- İstenmeyen aşırı özel ilgi,
- Müstehcen imalı sözler veya şakalar,
- Giyime ve görünüme yönelik cinsel içerikli sözler,
- Cinsel isteklerini dile getiren konuşmalar,
- İş yeri dışında sosyal faaliyetle ilgili devamlı ve ısrarlı önerilerde bulunma,
- Terfi karşılığında cinsel birliktelik teklifleri,
- Açıkça cinsel talepte bulunma.

Dokunma Taciz;

- Gereği yokken ele dokunma hoş gitmeyen temas,
- Hoşa gitmeyen cinsel arzulu okşama veya hafifçe vurma,
- Hoşa gitmeyen şaka yollu çimdiklemeler,
- Vücut kısımlarının özellikle bir birine yakın olacak şekilde durması,
- Cinsel saldırı.

Cinsel taciz, aşağıda belirtilen durumlarda, istenmeyen cinsel açılımlar, cinsellikle ilgili ricalar ve cinsel içerikli sözel veya fiziksel tutumlar olarak tanımlanır. Bu tür açılımlara, ricalara veya tutumlara boyun eğmek veya bunları reddetmek, açık veya imalı bir biçimde işin koşulu veya işle ilgili kararların temeli haline getirildiğinde ya da bu tür açılımlar, ricalar veya tutumlar, sindirici, düşmanca, aşağılayıcı veya cinsel bakımdan tehdit edici bir ortam yaratarak bir bireyin iş performansına haksız bir biçimde müdahale etme etkisini ve sonucunu taşımaktadır (Emre, 1997).

Tam cinsel taciz durumlarının bir listesini yapmak mümkün değilse de, aşağıdaki örnekler, cinsel tacizi oluşturan tutumlardır (Emre, 1997)

- Cinsel açılımlar
- Cinsel içerikli ricalar

- İş ile ilgili gerçek veya vaad edilen bir çıkar yada ücret artışı için gerçekleşen cinsel alışveriş

- Cinsel içerikli sıfatlar
- Cinsel davranışa yapılan yazılı veya sözlü göndermeler
- Cinsel ima taşıyan nesne, resim veya karikatürleri sergilemek
- Bir kişinin cinsel faaliyetlerine veya becerilerine dair dedikodular
- Tekrarlanan buluşma talepleri
- Art niyetli bakışlar, ıslık çalma ya da dokunma
- Bir başkasının cinsel yaşamına ilişkin sorular sorma veya yorumda bulunma
- Saldırı veya cinsel edime zorlama

1.3. Cinsel Tacizin Nedenleri

Şiddet duygusunun nedeninin genetik faktörler, nörolojik ve hormonal temelleri olduğunu gösteren bulgular vardır. Cinsel tacizin psikolojik faktörlerden kaynaklandığı bir dereceye kadar geçerli görülebilir. Tacizde bulunanın saldırganlığı önemli bir faktördür. Aynı zamanda, cinsel tacize maruz kalan kadının psikolojik olarak zarar gördüğü de ortadadır. Bunun yanında cinsel tacize uğrayan kişinin bazı psikolojik özelliklerinin tacizi cazip hale getirdiği de tartışılmaktadır. Katı cinsiyet rolü sosyalizasyonu sonucunda kadın çaresiz olmayı öğrenir. Bundan dolayı cinsel tacize maruz kaldığında onunla başa çıkma veya ondan kaçma becerisi gelişmez. Yani kadının çaresizliği erkeğin şiddetine katkıda bulunur. Bu “öğrenilmiş çaresizlik” kavramı taciz olgusunda mağdurun sorumluluğunu gündeme getirmesi nedeni ile çok tartışılmıştır. Kadın mağduriyeti statü, rol ve genel olarak kadın hakları gibi sosyo-ekonomik faktörlerin bir ürünü olarak görülür; böylece kadın mağduriyetinin temeli cinsiyet rolü sosyalizasyonunda aranır (İçli, Ögün ve Özcan, 1995).

Toplumsallaşma süreci, ailede temel rolü oynamaktadır. Şiddetin var olduğu ailelerin çocukları, anne-babalarının davranış kalıplarını öğrenip uygulamaya koyma eğilimlidirler. Ailede ilk toplumsallaşma sürecinin işleyişinde meydana gelen bazı zarar verici etkiler, çocukta zorlama ve şiddet uygulamayı önleyecek normatif engellerin oluşmasını güçleştirmektedir. Ailedeki bazı istenmeyen değişikliklerle çocuk ve

gençlerin şiddet eğilimleri arasında ilişki vardır. Fakat şiddetin nedenlerini tümüyle aile ile sınırlamak hatalıdır (İçli, Öğün ve Özcan, 1995).

Birçok toplumda bazı şiddet türleri sadece hoş görülmez, aynı zamanda cesaretlendirilir. Ebeveynlerin çocuklarını istedikleri gibi kontrol edebilmeleri için şiddet kullanmaları genelde onaylanır. Buna erkeğin karısını kontrol edebilmesi için birçok kültürde izin verilmiş, hatta bazı toplumlarda yasalarla desteklenmiştir. Kadın, erkeğin saldırganlığına aynı tür davranışla nadiren karşılık verebilir. Kadının erkeğin saldırganlığı konusunda sürekli şikayet etmesi erkeğin gelecekteki saldırganlığını güçlendirip pekiştirebilir. Buna karşılık kadının şikayetçi tutumu o anda erkeğin düşmanca tavrına son vermesine de yol açabilir. Bir genelleme yapmak gerekirse, kadın ve erkeğin arasında cereyan eden şiddetin tabiatını anlayabilmek için onların aralarındaki ilişkinin geçişini de anlamak gerekir (İçli, Öğün ve Özcan, 1995).

Günümüz toplumları güç eşitsizliği üzerine kuruludur. Kadın ve erkeklerin belirli rolleri vardır. Erkek üstünlüğü tüm toplumsal kurumlara da yansır. Kadınlara karşı şiddet, güç dağılımındaki eşitsizlik, bir cinsin başka bir cins tarafından denetlenmesi gibi olgular, toplumların ataerkil yapısına dayanmaktadır (Kayır,1996).

Cinsiyetçi rollerin öğrenilmesine dayalı bir toplumsallaştırma süreci erkeklerle toplumda güçlü ve üstün bir konum sağlamak ve erkeklerin kadınlar üzerinde şiddet uygulaması için hoşgörü ortamını hazırlamaktadır. Toplumun erkeği güçlü, akılcı, üretici olarak çizmesi ve kadına hakim olma, eşini yönetme rolünü vermesi ile de bir erkek modeli oluşmakta ve erkek, bu modelin kendisine sunduğu rolü yerine getirmek aracı olarak şiddeti uygulamaktadır. Kayır'a (1996) göre Freud hem erkek hem de kız çocuk için şiddetin bilinç altında var olduğunu ancak odipal dönemde anneden kopuşun ve anneye yönelik arzunun bastırılmasının erkek çocukta kız çocuktan daha güçlü bir korku, nefret ve şiddet duygularına neden olduğunu belirtmiştir (Kayır, 1996).

Yapılan araştırmalar, cinsel taciz ve şiddete uğrayan kadınların şikayette bulunmaları halinde ifadelerine başvurulduğunda güvenlik güçleri ve mahkemelerce güvensiz karşılandığını göstermektedir. Batılı feministler, yaptıkları araştırmaların sonucunu açıklarken, polis ve mahkemeleri de cinsiyetçi değerler sisteminin taşıyıcılığını yapan "ikinci saldırganlar" olarak nitelerler, bu durum, üst yapı

kurumlarının sistemden beslendiğini ve sistemin cinsiyetçi yaklaşımının çarpıcı bir örneğini oluşturmaktadır (Kaya, 1998).

Karşılıklı şiddet eylemlerinin analizinde yaygın olarak kadına yüklenen “kışkırtma”, erkeğe yüklenen ise “cinsel dürtülerini gemleyememek” tir. Bu da, toplumdaki cinsiyetçi bakışı meşrulaştırmaktan öte bir anlam taşımaktadır. Kadınların iradesini erkeğe bağımlı kabul eden erkek egemen kavrayış, onları seçme, beğenme, isteme, karar alma ve reddetmede bağımsız göremez. Bu erkek egemen anlayış, cinselliği iki tarafın da gönüllüğü esasına dayalı bir birliktelik olarak görmez (Kaya, 1998).

1985’te çıkan ve 1989’da imzalanan, “Kadınlara yönelik her tür ayrımcılığa karşı sözleşme” de yer alan yasa hükümlerine karşın, erkekler, iş bulmada öncelik ve kolaylıkları, avantajları olan, ücretleri daha yüksek (nispi olarak), yönetim ve kontrol mekanizmaları ile teknik bölümlerde iş gören daha çok nitelikli işçi konumundadırlar. Kadın ise bunun tam tersi durumdadır. Cinsel taciz, yöneticiler ya da işveren temsilcileri erkek, personel kadın ise, bireylerin mevkilerini ve güçlerini diğer çalışanları yıldırma ve baskı altında tutmak için kullanılan bir yöntemdir (İçli, Ögün ve Özcan, 1995).

Cinsel taciz üç modele göre şöyle açıklanabilir.1-Doğal/biyolojik modele göre, cinsel taciz cinsiyetler arasındaki biyolojik farklılığa bağlanabilir. Erkekler cinsel etkileşim konusunda kadınlardan daha güçlü cinsel güdülere ve farklı duygulara sahiptirler. 2- Sosyokültürel modele göre cinsel taciz, erkeklerin seks üzerindeki kişisel güçlerini uygulayıp bununla eğlenmeyi öğrenmeye başladıkları psikotik sistemin bir ürünüdür. 3-Organizasyonel modele göre cinsel taciz, hiyerarşik organizasyonel yapılardan ortaya çıkan güç ve otoritenin asimetrik ilişkilerinin bir sonucudur (İçli, Ögün ve Özcan, 1995).

1.4. Cinsel Tacizin Ortaya Çıkmama Sebepleri

Araştırmalar cinsel taciz konusundaki çalışmalarını bağımsız kişilerarası problem olarak görmekten, organizasyonel bir problem olarak görme yoluna yöneltmeye başlamışlardır (İçli, Öğün ve Özcan, 1995).

Taciz öyle bir ortamdır ki, kimi zaman yöneticiler mağdur durumda olanları pek ciddiye almazlar veya bu konuda konuşan kişilere karşı cezalandırma yöntemleri uygularlar (Stockdale,1997).

Şikayette bulunan kişilere sıkça inanılmamakta ve bazen de ceza verilmektedir. Cinsel tacize maruz kalma nedeniyle kadın kuruluşlarını arayan kadınların yarısından fazlası işlerini bırakmak zorunda kalmış ya da kovulmuşlardır. Tacize uğrayanların çoğu ekonomik problemlerinden dolayı işlerini bırakamayıp, bu durumla yaşamak zorunda kalmaktadırlar (Stockdale,1997).

Cinsel taciz özgürlüğü kısıtlamaktadır. Çalışan Kadınlar Enstitüsü'nün 1985 tarihli bir araştırmasında cinsel taciz mağdurlarının %24'ünün yakınmaları nedeniyle işten kovulurken %42'sinin işlerini terk ettiği tespit edilmiştir (Feary, 1994).

Liyakat kurulu araştırmasında 1985 ile 1987 yılları arasında yaklaşık olarak 36.647 çalışanın cinsel taciz nedeniyle işlerini terk ettiği tespit edilmiştir (Murphy ve ark., 1997).

Cinsel taciz, ender olarak fiziksel şiddet içerdiğinden, görünür ya da tıbbi olarak tespit edilebilir iz ya da yaralara nadiren rastlanmaktadır. Dolayısıyla suçun ispat edilmesi için doktor raporu gerektiren yasal uygulama, bu durumu ispat etmeyi güçleştirmektedir (İlkkaracan, Gülçür ve Arın, 1996).

1.5. Mağdurlar Kimlerdir?

Mağdur kadın ve ya erkek olabilir. Ama çoğunlukla kadınlardır. Cinsel taciz; yaşları, evlilik durumları, fiziki görünümleri, geçmişleri veya iş yerindeki meslek

konumları ne olursa olsun, tüm çalışanları etkiler. Araştırmalar bu tür tacizlere maruz kalan kadınlarda yüksek risk guruplarını şöyle belirlemiştir:

- 30 yaşın altındaki genç kadınlar
- Özellikle başkalarına bakmak durumunda olan hiç evlenmemiş kadınlar
- Kadının dul oluşu
- Boşanmış veya eşinden ayrı kadınlar

Cinsel taciz sadece kadınları etkilemez; erkekler de mağdur olabilmektedir. Ancak, erkekler bayanlarla kıyaslanamayacak kadar az bu durumla karşılaşmaktadırlar (Baker ve arkadaşları, 1990).

Kadınların ve erkeklerin iş yerindeki geleneksel rol ayrımının sürmesi, cinsel tacizin devam etmesine sebep olur. Cinsel taciz, erkek yöneticiler ile kadın personel arasında kesin bir ayırım söz konusu olduğu durumlarda, bireylerin mevkileri ve güçlerini diğer işçileri yıldırma ve baskı altında tutmak için kullandıkları bir yetki suistimali sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Geleneksel olmayan, erkek egemen iş kollarında ve mesleklerde çalışan kadınlar çoğunlukla cinsel tacizin mağdurlarıdır. Taciz aynı zamanda kadın denetleyicilerin ve kadın yöneticilerin otoritelerini ortadan kaldırmak amacıyla da bir silah olarak kullanılabilir.

1.6. Kimler Taciz Eder?

Taciz eden kişi, kadın veya erkek olabilir. Cinsel taciz, arkadaşlar, denetleyiciler, yöneticiler veya müşteriler tarafından yapılabilir. Bir araştırmaya göre, imalı işaretler ve cinsel istekler genellikle denetleyicilerden veya yöneticilerden gelmektedir. İstenmeyen fiziki temas ve hatta fiziki saldırı, genellikle iş arkadaşlarınca yapılmaktadır. Müşteriler ise çalışanları çoğunlukla müstehcen bakışlarla veya gereksiz davetlerle taciz ederler.

1.7. Problem

Cinsel taciz olayları incelendiğinde olayın sadece buz dağının görünen yüzü olduğu ortaya çıkmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsü, 2000 yılı Adalet İstatistikleri verilerine göre cebren ırza geçen, küçükleri baştan çıkararak ve iffete taaruz edenler suçlarından 9815.762 adet dava açılmıştır. 2000 yılı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü istatistiklerine göre cinsel taciz türlerinden sarkıntılık iddiasıyla 5591 dava açıldığı ve bu davalarda 6.723 erkek, 142 kadının yargılandığı görülmektedir. (DİE, 2000)

Cinsel tacize maruz kalanların büyük bir kısmı olayı adli makamlara intikal ettirmemektedir. Bu tür olayları ispatlamanın zorluğu ve toplum tarafından bu tür olaylara maruz kalanlara bakış açısının pek hoş olmamasından dolayı durum adli makamlara yeterince intikal ettirilmemektedir. Güngör (1999), sağlık sektöründeki cinsel taciz olaylarını mağdur açısından inceleyen araştırmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Cinsel taciz olaylarına toplumların bakışı bazen farklılıklar gösterebilmektedir. Bu tanımlamada toplumların, sosyo-kültürel yapılarının, eğitim düzeylerinin, yaşanan coğrafyanın etkisi çok fazladır. Faust (1986) bazı kültürlerin saldırganlığı cinsel ilişkilerden çıkardıklarını, hatta Yeni Gine’de yaşayan Arpesh’ler ile Avustralya’daki Aborijin’lerin cinsellikte saldırganlık ve tecavüzden haberdar bile olmadıklarını belirtmektedir.

Cinsel taciz eyleminde bulunanlar kadar bu eyleme maruz kalanlara da toplum tarafından çok olumlu bakılmamaktadır. “Acaba ne yaptı da böyle bir şeye maruz kaldı?”, “Kuyruk sallamasa bir şey olmazdı”, “Ateş olmayan yerden duman çıkmaz” gibi görüşlerden veya böyle bir düşünce ihtimalinin varlığı eyleme maruz kalanların olayı ilgili makamlara bildirmemelerinde etkili olmaktadır. Ayrıca cinsel taciz ve cinsel tecavüz mağdurlarının büyük bölümünün kadınlardan oluştuğu ve ataerkil toplumlarda erkek egemenliğinin hakim olmasından ve kadına yüklenen ikinci sınıf insan yüklemine etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü verilerine göre; 2002 yılında tecavüz ve diğer ırza ve namusa yönelik saldırılardan dolayı 24 bin 320 kişiye dava açıldı. Bu davalarda yargılananların 1411'i kadın, geriye kalanı da erkek şahıslardan oluşmaktadır. Bu suçların 20 bin 639 mağduru vardır. Yani istatistiklere göre 1 yılda binlerce insan bu suçlardan mağdur olmuştur.

Bu çalışmada cinsel taciz eylemini gerçekleştiren ve bu eyleme maruz kalanların, yaş grupları, öğrenim durumları, cinsiyetleri, eylemin gerçekleştiği yerler, taciz edenin taciz edilene olan yakınlığı, müracaat zamanı ve şekli gibi sorulara cevap aranacaktır.

1.8. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı 2001-2005 yılları arasında Adana ilinde meydana gelen cinsel taciz olaylarının taciz eden ve edilenin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, özellikleri açısından incelenmesidir.

Bu temel amaçla ilişkili olarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarının taciz eden ve edilenin yaşlarına göre frekans ve yüzde dağılımı nasıldır ?

2- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarının taciz eden ve edilenin öğrenim durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımı nasıldır ?

3- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarının taciz eden ve edilenin cinsiyetine göre frekans ve yüzde dağılımı nasıldır ?

4- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarının gerçekleştiği yıllara göre frekans ve yüzde dağılımı nasıldır ?

5- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarının gerçekleştiği yerlere göre frekans ve yüzde dağılımı nasıldır ?

6- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarında, taciz eden ve edilenin kan bağı açısından birbirlerine yakınlığını gösteren frekans ve yüzde değerleri nasıldır?

7- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarının emniyete ulaştırılma şekil ve zamanına göre frekans ve yüzde dağılımı nasıldır ?

8- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarının, gerçekleşme biçimine göre frekans ve yüzde değerleri nasıldır?

10- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarında, taciz eden ve edilenin mesleklerinin frekans ve yüzde dağılımı nasıldır?

11- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarında, biçimine göre frekans ve yüzde dağılımı nasıldır?

12- Adana ilinde 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz olaylarındaki kişi sayısına göre frekans ve yüzde dağılımı nasıldır?

1.9. Araştırmanın Önemi

Günümüzde insanların bir arada yaşaması bir zorunluluk olup insanın kendisini dış dünyadan ve başka insanlardan dışlaması söz konusu değildir. Dolayısıyla insanlar bir arada yaşamak ve birbirleriyle ilişki kurmak zorundadırlar. İnsanlar arası bu ilişkilerde olumsuz saldırgan davranışlara bütün toplumlarda rastlanmaktadır. Olumsuz saldırgan davranışlardan olan ve bütün dünyada sıkça yaşanan cinsel taciz olaylarının çok az bir kısmı ilgili makamlara intikal ettirilmektedir.

2001-2005 yılları arasında Adana ilinde meydana gelen ve emniyete yansıyan cinsel taciz olaylarının incelenmesi ve elde edilen veriler ışığında toplumumuzda gizli tutulan, saklanan bu olguların nedenlerinin ortaya çıkarılmasına ve gerekli bilgilendirilmeler sayesinde bu tür olayların olmamasını sağlayıcı önleyici katkıda bulunulacağı umulmaktadır. Ayrıca, konu ile ilgili yapılacak olan yeni araştırmalara da katkı sağlaması beklenmektedir.

Oldukça kapsamlı bir alanda ele alabileceğimiz cinsel taciz olaylarına toplumun her kesiminde rastlandığı gözlenmektedir. İş hayatında kadınlara yönelik taciz, okullarda yaşanan taciz, toplu taşıma araçlarında yaşanan taciz, halkın kalabalık olduğu alışveriş merkezlerinde, pazar yerlerinde ve sokakta yaşanan taciz olayları, küçük yaşta çocuklara yapılan taciz ve aile içi taciz olayları yaşamımızda yer almaktadır. Genellikle

bastırılan, saklanmaya çalışılan bu tür olayların aydınlatılmasına katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

Yaş, cinsiyet, meslek ve yer ayrımı yapılmadan toplumdaki herkesin başına gelebilecek bir durumdur. Bu durumla karşı karşıya kalan insanlarda ciddi travmalara yol açmaktadır. Bundan dolayı bu bireylerin yaşadıkları bu krizle baş edebilmelerine yönelik yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.10. Sınırlılıklar

1- Bu çalışmada elde edilen veriler 2001-2005 yılları arasında Adana İlinde meydana gelen cinsel taciz olaylarından sadece emniyete yansıyanları kapsamaktadır. Ancak cinsel tacize toplum tarafından yüklenen tanımlardan dolayı olayların büyük bir bölümü ilgili makamlara intikal ettirilmemektedir.

2- Çalışma geriye dönük vakaların tarandığı retrospektif bir çalışma olduğundan sadece kayda geçen bilgilerle sınırlıdır.

1.11. Tanımlar

Cinsel Taciz: Türk Dil Kurumu sözlüğünde;

1- Ahlsızca, uluorta veya gizlice söz ve davranışlarla karşı cinse eziyet etme, tedirginlik ve sıkıntı verme/

2- Çalışma hayatında ekonomik güç, üst makam veya başka etkili bir göreve sahip olanların, genellikle karşı cinsi ahlak dışı birtakım tutum ve davranışlarla cinsel yönden sıkıntıya sokup rahatsız etmesi anlamlarına gelmektedir.

Ensest: Evlenmeleri hukuksal, ahlaki ve dini açılardan yasaklanmış, yakın akraba olan kadın ile erkeğin cinsel ilişkide bulunmaları anlamında kullanılmaktadır (Polat, O. ve ark. 2006).

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde “cinsel taciz” kavramını açıklayan kuramlar ile konuyla ilgili araştırmalar özetlenmiştir.

2.1. Cinsel Taciz ile İlgili Kuramsal Açıklamalar

Cinsel taciz olaylarının nasıl meydana geldiğini açıklayan bir çok kuramsal yaklaşım vardır. Bu yaklaşımları psikolojik yaklaşımlar, feminist yaklaşım ve biyolojik yaklaşım olmak üzere üç başlık altında toplamak mümkündür.

2.1.1 Psikolojik Yaklaşımlar

Saldırganlığın bir boyutu olan cinsel taciz olgusunu açıklamaya çalışan psikolojik yaklaşımlar; psikoanalitik yaklaşım, psikopatolojik yaklaşım, sosyal öğrenme ve Engelleme-Saldırganlık Kuramlarıdır.

2.1.1.1 Psikoanalitik Yaklaşım

Freud’a göre, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan ve doğuştan sahip oldukları güdüler vardır. Bu güdülerin bir kısmı fizyolojik kökenli olup, açlık, susuzluk ve cinsellik türü ihtiyaçlardır. Vücut açlık güdüsü ile ilgili bir durumla karşı karşıya ise ve vücutta fizyolojik denge var ise içgüdü devreye geçmiyor. Fizyolojik denge bozulmadığı için de psikolojik dengede bir problem oluşmuyor. Fizyolojik kökenli uyarılmalar bir gerilime yol açar. İhtiyaç giderilmedikçe bu gerilim artar. Fizyolojik ihtiyaçlar ile ilişkili psikolojik ihtiyaçlar birbirleriyle dengeli olarak artar veya azalır.

Freud'a göre; insan organizması haz ilkesine (pleasure principle) göre hareket eder. İnsan davranışları "hoş olmayan yaşantılardan kaçınmak, hoş olan davranışlara yönelmek" şeklinde ortaya çıkar. Haz ilkesine göre insan fizyolojik olarak dengesiz durumdan kurtulmaya çalışır. Psikolojik gerilimden kurtulmak için fizyolojik gereksinimler karşılanır. Açlık dürtüsünü azaltmak için yemek yenmesi gibi. Haz ilkesine göre psikolojik rahatlama için rahatsızlık veren dürtü azaltılır. İnsan davranışının haz ilkesine göre harekete geçmesi dürtülerin azaltılmasıdır.

Freud, kuramının son şeklinde haz ilkesine göre iki ana içgüdüden söz eder. Bunlar: Yaşamın devamına yönelik cinsellik ile ölüm içgüdüleri denilen saldırganlık ve yok etme güdüleridir.

Cinsel içgüdüler "eros" olarak da adlandırılır. Olağanüstü ağırlığı olan bir güdüdür. Geniş bir duygu ve düşünce ağını içine alır. Olaya çok geniş olarak bakar. Vücudun çeşitli erotojenik bölgelerden oluştuğunu, her şeyin erosla ilgili olduğunu söyler. Yemek yeme, su içme, dışkılama gibi davranışların cinsel boyutu olduğunu söyler. Freud'a göre; Eros hiçbir zaman genital organlarla sınırlı değildir. Yapılan her davranışın erotik boyutu vardır. Narsizm, insanın kendisini beğenmesi ve kendinden hoşnut olmasıdır. Eros narsizme yol açar. Bu insanın kendisini koruyup canlı kalmasına yönelik duygulardır.

İnsan doğumdan önceki varolmama dönemine dönmeye çalışır. Buna ölüm içgüdüleri denir. İnsan yok olmaya çabalar. Her davranışın hem erotik hem de yıkıcı saldırganlık boyutu vardır. Cinayetin hazzı varsa, bunun erotik boyutu da vardır.

Freud' un insana bakış açısını olumsuz olarak görüyoruz. İnsan daha çok kendine ve çevresine zarar veren yaratık olarak adlandırılıyor. Medeniyete aykırı bir yapısı olduğunu söylüyor. Eros ve yıkıcı güdülerle hem adam öldürmeye, hem de ensest ilişkilere yönelik davranışlar olduğu ve bunların doğuştan geldiğini söylüyor. Bu tür davranış ve sapmalar toplum tarafından yani dışsal etmenler (değerler) tarafından tolere edilemeyeceği için kişi, içsel ve dışsal etkenlerin arasında kalır ve bunalım yaşar.

İnsanın gelişim sürecini daha çok erkeği merkez alarak değerlendiren Freud, fallik dönemde ortaya çıkan durumlardan birinin de, penis kıskançlığı olgusu olduğunu

öne sürmüştür. Freud'a göre hem kızlar hem oğlanlar her iki cinste de penis olduğunu düşünürler. Sonra kızlar erkeklerdeki gibi bir penisleri olmadığını fark ederler. Böylece kızlar, ileride bebek sahibi olarak yitirilmiş penisin yerini doldurmaya çalışırlar. Psikoanalitik yaklaşımın bu görüşlerini benimseyen bazı araştırmacılar kadınların karşılıklarında kurdukları iletişim yoluyla çoğunlukla sözsüz olarak kendilerini kurban durumuna düşüren mazohist eğilimler taşıdıklarını savunmaktadırlar (Blum 1982; Aktaran: Yıldırım 1998).

Bu yaklaşımın temsilcilerine göre mazohizm, kadına atfedilen bilinçdışı tecavüz edilme isteğinin nedeni olarak görülür. Örneğin. Horney (1973; Aktaran; Scully 1994), kadınların cinsel hayatlarında ve annelikte aradıkları ve buldukları özel doyumun mazohist bir yapıda olduğunu belirtmektedir. Horney'e göre, babayla ilgili ilk cinsel isteklerin ve fantezilerin içeriğini onun tarafından yaralanma yani iğdiş edilme isteği oluşturur.

Kadının çiftleşmeyle ilgili gizli beklentisi, tecavüz edilmek ve şiddet, bu beklentinin zihinsel karşılığı ise, aşağılanma isteğidir. Mazohizmden yana görünen bu eğilim, kadının anatomik yapısının bir parçasıdır.

Saldırganlığı doğuştan getirilen bir içgüdü olarak gören diğer araştırmacı Lorenz'e (1966 Aktaran: Worchel ve Cooper 1979) göre ise yaşamını öldürerek sürdüren ve yaşamını kaçarak sürdüren hayvanlar olmak üzere iki tür canlı vardır. Yaşamını öldürerek sürdüren canlılar birbirlerini tamamen yok etmeyi engelleyecek törensi davranışlar geliştirerek nesillerinin devamını sağlarken, yaşamını kaçarak sürdüren canlıların bu tür bir koruma mekanizması geliştirmeye ihtiyacı olmamıştır. İnsan başlangıçta yaşamını kaçarak sürdüren bir canlı idi. Ancak daha sonra zekası sayesinde öldürmeye yarayan silahlar geliştirdi. İnsan temelde yaşamını kaçarak sürdüren bir canlı türü olduğu için kendi türüne yönelik saldırgan davranışların ölümle sonuçlanmasını engelleyecek törensi davranışlara sahip değildi. Böylece kendi türünden bireyleri öldüren bir canlı haline geldi.

2.1.1.2. Psikopatolojik Yaklaşım

Bu yaklaşım, saldırganın duygusal olarak bozuk ve zihinsel olarak dengesiz olduğunu savunur. Taciz veya tecavüzde bulunan kişiyi “hasta” olarak değerlendiren bu yaklaşım, cinsel şiddet uygulayan erkeği, teşhirci, röntgenci ya da sübyancı benzeri bir sınırlamaya tabi tutarak böyle bir erkeğin, normal bir erkekten ölçülebilir farklılıklara sahip olduğunu öne sürer ve bu farklılıkları ortaya koyma amacı taşır (Godenzi 1992).

Scully’de (1990), taciz ve tecavüzü gerçekleştiren saldırgana ilişkin olarak öne sürülen psikopatolojik yaklaşımı eleştirmiş ve bu yaklaşımın bazı önemli doğurguları olduğunu belirtmiştir. Ona göre, tecavüz, bir hastalık olarak görüldüğünde, saldırganın hasta olduğu kabul edilir. Saldırgan davranış, bireyin kontrolü dışında gerçekleştiğinden, hasta olduğu sonucuna varılan saldırgana tıbbi yardımda bulunulması gereği de ortaya çıkar. Diğer bir sonuç da, psikopatolojik açıklamaların, erkeklerin saldırgan cinsel davranışının alışılmadık ya da kuraldışı olduğu varsayımına dayanmasıdır. Böylece cinsel şiddet, günlük, “normal” dünyanın dışına itilir ve “özel” bir davranış türü olarak kabul edilir. Bunun sonucu olarak, cinsel şiddet taşıyan erkekler “istisna” sayılmakta ve “normal” erkeklerle herhangi bir ortak yanları ya da benzerlikleri olması ihtimali saf dışı bırakılmaktadır. Son olarak, psikopatolojik model, taciz ve tecavüzü, tek tek bireylerin yaşadığı, kendine özgü bir dizi sorun olarak görme eğilimidir. Bu ise, karmaşık bir toplumsal sorunun sebebinin ve çaresinin bireyde aranmasına ve tecavüz olayının içinde yer aldığı kültürel ve yapısal bağlamın göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Bireyci açıklamaların belirgin etkisi, soruna hiçbir zaman bireysel saldırganın ötesine gitmeyen bir yaklaşım getirmesinde görülür. Cinsel şiddet içeren davranışın birkaç “hasta” erkekle sınırlı olduğu varsayıldığında, çare; sorun yaratan bu birkaç bireyi “tedavi etmek” üzere, ilaçlarda, ameliyatta, şok terapisinde ya da psikoterapide aranacaktır. Kadınlar ise, “kendi sorunlarına”, bu “bir avuç akıl hastasından” uzak durmakla çare bulabileceklerdir.

2.1.1.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bu kuramın en önemli temsilcisi olan Bandura (1973) saldırganlığın içgüdüsel olduğu ya da biyolojik veya genetik kökenli olduğu yönündeki görüşleri reddederek,

saldırğan davranışlarında tüm diğer davranışlar gibi öğrenme yoluyla sonradan kazanıldığını öne sürmektedir. Öğrenme ilkelerinden özellikle edimsel koşullanma ve model alma, saldırğanlığın edinilmesinde rol oynayan temel faktörlerdir. Yani saldırğanlık, kişinin başkalarının saldırğan davranışlarını model alması veya gelişim sürecinde bu tür davranışların pekiştirilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Saldırğan davranışlar açısından kültürler arasında önemli farklılıkların bulunması (Faust 1986) sosyal öğrenme kuramlarının öngördükleri gibi bu tür davranışların öğrenme yoluyla kazanıldıklarının bir kanıtı olarak kabul edilebilir.

Dolayısıyla bu görüşe dayanarak yapılan açıklamalarda, saldırğanın bu tür bir davranışı yapmasının pekiştirildiği bir toplumsal ortamda bulunmasının sonucu gerçekleşmektedir.

2.1.1.4. Engelleme-Saldırğanlık Kuramı

Engellenme-saldırğanlık kuramı da (Dolard ve diğerleri 1979; Aktaran: Worchel ve Cooper 1979) sosyal öğrenmecilerle paralel şekilde saldırğanlığın temelinde içgüdüsel ya da biyolojik nedenler olduğunu reddetmektedir. Bu kuramın temel varsayımı; her saldırğan davranışın temelinde mutlaka bir engellemenin yattığı her engellemenin de mutlaka şu ya da bu biçimde ifadesini bulan saldırğan davranışa yol açtığıdır.

Yukarıda kısaca özetlenen kuramlara dayanarak tartışılan önemli konulardan biri de saldırğanlığın ortadan kaldırılmasının mümkün olup olmadığıdır. Saldırğanlığı doğuştan getirilen bir davranış olarak gören içgüdü kuramları ve biyolojik-genetik kuramlar bunun ortadan kaldırılmasının mümkün olmadığını savunmaktadırlar (Lorenz 1996). Saldırğanlık konusunda daha çok “çevrenin” önemini vurgulayan sosyal öğrenme kuramları ise, bu davranışı ortaya çıkaran çevresel faktörler olmadığı zaman saldırğanlığın da olamayacağını öne sürmektedir.

Saldırğanlığın ortadan kaldırılıp kaldırılmayacağı konusunda her biri kendi alanında köktenci bir bakış açısı ortaya koyan bu kuramların oluşturdukları kutuplaşmaya alternatif yaklaşımlar da vardır. Örneğin Fromm (1993), insanda

birbirinden farklı iki saldırganlık türü olduğunu belirtmektedir. İnsanda ve diğer tüm hayvanlarda var olan birinci tür saldırganlık yaşamsal tehdit altında kalındığında ortaya çıkan kalıtsal olarak programlanmış bir saldırma (ya da kaçma) tepkisi iken, ikincisi sadece insanlarda görülen kalıtsal olarak programlanmamış ve biyolojik olarak uyarlanamayan amaçsız ve daha çok karakterle (narsistik karakter, sadist karakter gibi) ilgili saldırganlıktır. Fromm (1993) birinci tip saldırganlığın “savunucu”, “yumuşak” bir niteliğe sahip olduğunu, ikinci tip saldırganlığın ise “yıkıcı” ve “zalimce” olduğunu, asıl bunun ortadan kaldırılmasının mümkün ve gerekli olduğunu savunmaktadır.

Yukarıda özetlenen tüm yaklaşımların genel anlamda saldırganlığı ve daha özelde tecavüzü açıklamada yetersiz kalan veya eleştirilen yönlerine kısaca değinmekte yarar vardır. Literatürde, Psikoanalitik yaklaşımın ifade edilen bakış açısını görgül araştırmalarda destekleyen bulgulara rastlanmaktadır. Ayrıca bu yaklaşım, kurbanı suçlayarak saldırgan lehine bir yanlılığa yol açtığı gibi, örneğin, aile içinde tecavüze maruz kaldığı için bundan zevk almak şöyle dursun, bu nedenle boşanan kadınların durumunu açıklayamamaktadır.

Psikopatolojik yaklaşıma yöneltilen en önemli eleştiri ise, bu görüşün, saldırganı hasta olarak değerlendirmesinden dolayı yaptığı davranışın sorumluluğundan saldırganı kurtarmasıdır. Taciz bir hastalık ve tacizci de bir hasta olarak ele alındığında, saldırgan davranış bireyin kontrolü dışında gerçekleşmiş olarak değerlendirilecek ve saldırgana tıbbi yardım yapılması gereği ortaya çıkacaktır. Halbuki saldırganların, ruhsal açıdan diğer erkeklerden farklı olmadıkları veya davranışlarını kontrol edebilen insanlar oldukları öne sürülmektedir. (Godenzi 1992; Scully 1994: Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 1996).

Ayrıca psikopatolojik model, toplumda kadınlara karşı cinsel şiddeti doğuran unsurları inceleme ve değiştirme gereğini ortadan kaldırdığı gibi, kadınların bazı toplumlarda neden sadece erkeklerin yakalandıkları bir “hastalığın” hedefi olduklarını açıklayamamaktadır.

Sosyal Öğrenme Kuramına dayalı bakış açısı, özellikle feminist yönelimli araştırmacılar tarafından kabul görmektedir. Ancak bu yaklaşım, saldırganlığın doğuştan gelen bazı nedenlerini ihmal ettiği yönünde eleştirilmektedir.

2.1.2. Feminist Yaklaşımlar

Feminist yaklaşım, cinsel saldırganlık, taciz ve tecavüze sosyal, kültürel ve politik parametrelere göre açıklama getirmeye çalışmaktadır. Bu yaklaşıma göre toplum, kadınları, erkeklerin cinsel saldırganlıklarının doğal olduğu yönünde sosyalleştirmektedir. Bu inançla sosyalleşen kadınlar kendilerini zayıf olarak algırlar ve bir “kurban” mantığı geliştirirler. Bunun sonucunda da kadınların tecavüze uğramasının doğal olduğu yönünde bir beklenti ortaya çıkar.

Baron ve Strauss (1989), tecavüzün; kadınlara boyun eğdirilme araçlarından biri olduğunu, pornografinin tecavüzü de kapsayacak bir biçimde kadınlara yönelik çeşitli şiddet hareketlerini doğurduğunu, kültürel olarak desteklenen şiddet hareketleri ve sosyal organizasyonsuzluğun da tecavüze yol açtığını öne sürmüşlerdir.

Bu yaklaşımda tecavüzün, kadınlarla erkekler arasındaki iktidar ilişkisine bağlı olduğu savunulur. İktidar, eşitsizlik ve ezmenin cinsiyet ayrımcılığı ile yan yana bulunduğu bir toplumsal yapıda yaşadığımızı savunan feministlere göre, şiddet, kadınları denetim altında tutmak için kullanılır. Feminist kuramcılar, cinsel şiddetin, erkek egemenliğini koruduğu ölçüde, yalnız kadınlara tecavüz eden erkeklerin değil, tüm erkeklerin yararına olduğunu iddia etmektedirler. Tecavüzü, kural koyucu erkek davranışının bir türevi, ataerkil toplumlarda erkek rolünü tanımlayan değer ve ayrıcalıklara uyumun bir sonucu olarak görme eğilimindedirler (Riger ve Gordon 1981; Scully 1994; Donovan 1997; Konradi 2000).

Feminist yaklaşıma göre toplum, bireylerini kadın-erkek cinsiyet rolleriyle ilgili farklılıkların doğuştan geldiğine inandırarak sosyalleştirmektedir. Bu inançla erkekler, cinsel şiddetlerine karşı dokunulmazlık kazanabilmekte, kadınlarsa kendilerini zayıf hissederek “kurban” mantığı geliştirmektedirler.

Brownmiller (1975; Aktaran: French 1993), tecavüzü tüm erkeklerin, kadınların tümünü sindirmek amacıyla, onları sürekli korku içinde tuttuğu bilinçli bir süreç olarak tanımlamaktadır.

Feminist bakış açısının, cinsel şiddeti, cinsiyetler arasındaki iktidar ilişkisine indirgeyen anlayışı, cinsel şiddetten sadece erkekleri sorumlu tutarak mülkiyet ilişkilerine dayalı sınıf farklılıklarını ve ekonomik-politik nedenleri göz ardı etmektedir. Kaldı ki toplumların tarihsel sürecinde, kadının ezilmişliğini cinsiyetler arasındaki iktidar mücadelesinden ibaret görmek dar bir bakış açısıdır. Faust (1986), “Saldırganların bulunmadığı bir dünyada kadınlar gerçekten özgür olabilir miydi? Yoksa hala özgürlüklerini sınırlayan ekonomik sorunlar, çocuk bakımı gibi ayak bağları olur muydu? Eğer kadınlar tecavüz korkusuyla baskı altında tutulabiliyorsa zirveye ulaşan kadınları nasıl açıklarız” diye sorarak, kadınların özgürlük sorununu veya ezilmişliğini sadece erkeklerin saldırgan davranışlarına bağlamanın doğru olmadığını belirtmektedir. Aynı şekilde, bu olgunun temelinde salt cinsiyetler arası iktidar mücadelesinin olduğu kabul edildiğinde kadınların özgürlük alanlarını nispeten daha fazla genişlettikleri ve daha çok ekonomik bağımsızlık elde ettikleri, yani görece erkeklerin egemenliğinden kurtuldukları gelişmiş toplumlarda taciz ve tecavüz olaylarının azalmak yerine artmış olması, açıklanması zor bir durumdur.

2.1.3. Biyolojik Yaklaşımlar

Tacizi ve onun bir üst boyutu olan tecavüzü evrimsel sürece bağlayarak açıklamaya çalışan biyolojik yaklaşım, tecavüzün hem hayvanlarda hem de insanlarda görüldüğünü, bu olgunun doğal ve biyolojik nedenlere dayandığını savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre, erkeğin kadına ulaşip genlerini devretmesini sağlayan bir seçenek olarak evrimleşmiş, genetik bir olaydır. Dolayısıyla, üreme amacına hizmet eden evrimsel kaynaklı bir yöntem olarak nitelendirilmektedir (Thornhill ve Palmer 2000).

Cinsel saldırganlık, tacizi biyolojik-evrimsel nedenlere dayandıran bakış açısı da çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Bu yaklaşımı eleştiren yazarlardan biri olan Faust’ (1986)a göre bu yaklaşım, taciz ve tecavüz olaylarına anlamsız bir açıklama getirmektedir. Çünkü bir tür ne kadar az gelişmişse, o türün üreme davranışları o kadar katı bir şekilde belirlenmiştir. Örneğin, bazı güvercin türlerinde, dişinin heyecanlanması ya da erkeğin ısrar etmesi diye bir sorun yoktur. Çünkü biyolojik programdan ayrılmak olası değildir. İnsanlarda yılan ancak belli aylarında çiftleşme zorunluluğunun ortadan kalkmasının kültürün doğmasına yol açtığını savunan Faust, kültürün de cinsellik-

saldırganlık ilişkisinin güçlenmesine ya da zayıflamasına neden olduğunu belirtmektedir.

Faust'a (1986) göre, insan davranışı yaşamını sürdürme tasasından o kadar uzaktadır ki, saldırganlık gereksiz hatta üremeye karşı bir engeldir. Saldırganlık artık tümüyle ortadan kalksa yine de özlenmeyecek bir biyolojik kalıntıdır. Bazı kültürlerin saldırganlığı, cinsel ilişkilerden çıkardıklarını ifade eden Faust, bu insan topluluklarının cinsellikte saldırganlık ve tecavüzdten haberdar bile olmadıklarını belirtmektedir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Cinsel taciz olaylarının incelenmesi ile ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar ele alınmıştır.

2.2.1. Yurt İçinde Cinsel Taciz İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Türkiye'de tecavüz olaylarının yaygınlığı konusunda yeterli veri bulunmamakta ve konuya ilişkin kaynaklarda belirtilen oranlar arasında tutarlılık olmadığı göze çarpmaktadır. İçli, Öğün ve Özcan'ın (1995) polis kayıtlarından yararlanarak verdikleri istatistiklere göre; Türkiye'de 1988'de 220, 1989'da 245, 1990'da 277, 1991'de 254 ve 1992'de ise 266 tecavüz vakası yaşanmıştır. Öte yandan Türkiye Adalet İstatistikleri 1993 (1995) verileri tecavüz suçundan toplam 1429 kişinin hükümlü olduğunu bildirmektedir. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın (1998) yayınladığı "Geleceğim Elimde" adlı kitapta Türkiye genelinde 1990 yılı itibariyle 15962, 1994 yılı itibariyle de 13862 tecavüz, küçükleri baştan çıkarma ve iffete taarruz davası açıldığı belirtilmektedir. Türkiye'de tecavüz olaylarının gelişmiş ülkelere oranla daha seyrek olduğu ifade edilmekle beraber, gerçek tecavüz oranlarının istatistiklere yansıyan rakamlardan çok daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Kadınların bir tecavüz olayından sonra yaşadıkları ruhsal durum, hukuk sisteminin mağdurun aleyhine olan özellikleri (taciz ve tecavüzün ispatlanmasının zorunluluğunun kadına ait olması vb.) ve geleneksel değer yargılarından dolayı tecavüz olayları adli makamlara yansımamakta, bu nedenle de istatistiksel veriler çok yetersiz kalmaktadır.

Diğer yandan, ülkemizde cinsel şiddetle ilgili yapılmış çalışmalar genellikle aile içi şiddeti ele almaktadır (İçli, Öğün ve Özcan 1995; Mor Çatı-Kadın Sığınma Vakfı 1996, 1998; Yıldırım 1998). Bu çalışmalarda da tecavüz konusu, bir değişken veya bir istatistiksel oranın ötesine geçememektedir. Tecavüzün nedenleri, toplumun tecavüze ilişkin algıları, kurbanın sorumluluğu, saldırganın özellikleri gibi alanlarda türk kültürüne özgü çalışmalar son derece yetersizdir.

Solmuş (1997), eğitim düzeyinin, cinsiyetin, giyim tarzının ve sosyal statünün tecavüze ilişkin algılar üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında; 160'ı ilkokul, 160'ı üniversite mezunu olan toplam 320 denek üzerinde çalışmıştır. Deneklerin yarısı kız yarısı erkektir. Araştırmada tacizin bir boyutu olan tecavüze uğrayan bir kadının yer aldığı dört öykü kullanılmıştır. Kadınların erkeklere oranla saldırgana daha fazla suç yüklediği, kurbanın açık giyimli olduğu durumlarda, kapalı giyimli olduğu durumlara göre daha fazla suçlandığını, eğitim düzeyi yüksek olan denekler ile tüm kadın deneklerin saldırgana daha fazla suç yüklediklerini ancak eğitim seviyesi düşük olan deneklerin mağdura daha fazla suç yüklediklerini gösteren sonuçlar elde edilmiştir. Mağdurun sosyal statüsünün kendine ve saldırgana yüklenen suç miktarı üzerinde bir etkisinin olmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

Yıldırım (1998), “Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları” adlı araştırmasında, tecavüz de dahil Türkiye’de şiddete başvuran erkeklerin tamamına yakınının düzenli gelirlerinin bulunduğunu, büyük bir çoğunluğunun en az bir veya daha fazla kötü alışkanlık sahibi olduğunu bildirmektedir.

Durgun (1998) tarafından Adli Tıp Enstitüsü’nde yapılan “Hemşirelikte Cinsel Taciz” konulu çalışmaya çeşitli kamu ve özel sağlık kuruluşlarında çalışmakta olan 500 hemşire katılmıştır. 114 kişi cinsel tacizin çeşitli şekillerinden en az birine maruz kalmışlardır (%22.8). Kamu sağlık kuruluşlarında çalışanların özel sağlık kuruluşu çalışanlarına göre cinsel tacize uğrama olasılığının daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Cinsel tacizi gerçekleştiren kişilerin yüksek oranda hekim olduğu ortaya çıkmıştır (%57.9)

Bakıcı (1998) tarafından yapılmış, “İşyerinde Cinsel Taciz” konulu bir araştırmaya göre, hastanelerdeki üst düzey yönetimin yüzde 76’sı cinsel tacizin varlığını

kabul etmektedir. Tacize uğrayan kadınların bunu söylemekten kaçınırken, erkek doktorların kadın hastalar tarafından nasıl tacize uğradıklarını gururla anlattıkları belirlenmiştir.

Güngör (1999), sağlık sektöründeki cinsel taciz olaylarını mağdur açısından inceleyen araştırmasında; Özel bir sağlık sektöründe çalışan 511 i bayan, 306'sı erkek olan toplam 817 kişinin katıldığı bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada, cinsel tacizin eğitim seviyesi düşük insanlardan ziyade eğitim seviyeleri yüksek insanlar tarafından gerçekleştirildiği, mağdurların çoğunluğu işyerinde ve mesai saatleri içerisinde tacize maruz kaldıklarını, ispat etmenin zorluğundan dolayı adli makamlara intikal ettirmediklerini, tacize uğradıktan sonra işyerinde devamlı tedirgin oldukları şeklinde verilere ulaşılmıştır. Kadınların taciz olayından etkilendikleri ve bir şekilde tepki göstermelerine karşın erkeklerin olaydan çok fazla etkilenmedikleri ve bir tepkide bulunmadıkları görülmüştür.

Serin (2001) tarafından yapılan eğitim düzeyi ve cinsiyet ile kurbanın durum ve uyruğunun tecavüze ilişkin algılar üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmasında; eğitim düzeyi düşük deneklerin geleneksel bakış açısına uygun olarak tacize uğrayanı daha çok, taciz edeni ise daha az suçladıkları görülmüştür. Taciz edilen ve taciz edene yüklenen suç miktarlarında cinsiyet açısından bir farklılığın olmadığı verilerine ulaşılmıştır.

Türkiye’de 1997 yılında hazırlanan cinsel taciz raporuna göre, bu tür olaylarda son yıllarda büyük artışlar gözlenmiştir. Rapora göre, cinsel tacizle ilgili olarak yargıya yılda ortalama 15 bin dava intikal etmektedir; gerçek sayının 150 bin dolayında olduğu sanılmakta, cinsel taciz olaylarının mağdurlarının en çok çocuklar ve kadınlar olduğu belirtilmektedir. Raporda dikkat çeken bir başka nokta ise, bilinenin aksine, cinsel tacizin ıssız köşelerde değil toplu mekanlarda, göz önünde yaşanmasıdır.

2.2.2. Yurt Dışında Cinsel Taciz İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Rotter (1954, Aktaran: Dağ 1990), olayların ve pekiştiricilerin (davranış sonuçlarının) kendi kontrolünde algılanması genel beklentisi için “iç kontrol odağı”

(internal locus of control) kavramını ortaya atmıştır. Bunun gibi, olayların ve pekiştiricilerin dış güçlerin kontrolünde algılanması genel beklentisi için de “dış kontrol odağı” (external locus of control) kavramını kullanmıştır. Yani olayları ve davranış sonuçlarını kendi davranışları ya da görece değişmez kişisel özelliklerine dayalı olarak algılama eğiliminde olan bireylerin iç kontrol inancı olduğundan söz edilirken, şansa, kadere ve güçlü diğer kişi veya varlıklara bağlama eğiliminde olan bireylerin dış kontrol inancı olduğu düşünülmektedir. Phares ve Lamiell (1975), iç-dış kontrol odağı, kişiler arası yargılar ve sorumluluk yüklemelerini ele aldıkları çalışmalarında, iç kontrol odağına sahip olanların, dış kontrol odağına sahip olanlara göre kurbanı daha çok suçladıklarını gözlemişlerdir.

Jones ve Aronson (1973) tarafından yapılan taciz edilenin sosyal saygınlığı ile taciz edilene suç yükleme ile ilgili algılar üzerindeki etkilerini inceledikleri araştırmalarında; hem erkek hem de kadın deneklerin sosyal saygınlığı yüksek olan (evli veya bakire) taciz edilenlerin, sosyal saygınlığı az (boşanmış) olan taciz edilenlerden daha suçlu bulmuşlardır. Ayrıca taciz edilenin evli olduğu durumlarda, boşanmış olduğu durumlara nazaran saldırgana daha fazla ceza verilmesi istenmiştir. Kanekar ve Kolsawaila (1980) tarafından yürütülen benzer bir araştırmada da benzer bulgular elde edilmiştir.

Shaver’da (1975), bireyin, tehlike yaratan (threatening) yüklemel bir ortamla karşılaştığında, kurbanla arasındaki kişisel benzerliği inkar ederek tehlikeden uzaklaşabileceğini, ancak, benzerliği inkar edemediği durumda ise kurbanın başına gelen olumsuz sonucu şans (chance) faktörüne yükleyeceğini belirtmiştir.

Scroggs (1976) deneklerin, belirli koşullar altında tecavüzü gerçekleştiren saldırgana ne kadar ceza vereceklerini incelediği araştırmasında; kurbanlar, tahrik edici olan ve olmayan elbiseler giymiş olarak ve bununla birlikte tecavüzden sonra da hamile kalmış ve kalmamış olarak sunulmuşlardır. Yaşlı olan denekler, tecavüzü gerçekleştiren saldırgana, kurbanın hamile olduğu durumda daha çok ceza verirken aynı şeyi genç denekler yapmamıştır. Ayrıca; hem erkek hem de kadın deneklerin, kurbanın yüksek düzeyde tahrik edici olduğu durumda verdikleri tepkiler arasında çok az sayılabilecek bir farklılığın olması da araştırmanın ilgi çekici bir bulgusudur.

Smith, Keating, Hester ve Mitchell (1976) tarafından, tacizin bir boyutu olan tecavüz edilene ilişkin algıları ve sorumluluk yüklemelerini etkileyen sosyal rol ve adil dünya düşüncelerini değerlendirmek amacıyla, tecavüz edilenin, belinden yukarısı çıplak olan bir dansçı, bir sosyal görevli ya da bir rahibe olduğu ve tecavüz edeni tanıdığı ya da tanımadığı durumları kapsayan araştırmada; tecavüz edenin tanıdık olduğu durumda; en fazla sorumluluk dansçıya yüklenirken en az sorumluluk rahibeye yüklenmiştir. Tecavüze uğrayanlar, tecavüz edenin tanıdık olmadığı durumdan ziyade, tanıdık olduğu durumda gerçekleşen tecavüz açısından daha fazla oranda sorumlu olarak değerlendirilmişlerdir. Araştırmanın önemli bulgularından biri; deneklerin dansçı kurbandan çok rahibe ile özdeşim kurmasıdır. Lerner (1974), kurbandan etkilenmenin ve onunla özdeşim kurmanın adil dünyaya bahane bulma (rationalizing) olasılığını düşürdüğünü belirtmiştir. Araştırmacılara göre; rahibelerin saygınlığı da dikkate alındığında, bu faktörün, rahibelere yüklenen sorumluluğun azalması olayını açıklaması beklenebilir.

Lones ve Aronson (1978) yaptıkları araştırmada sosyal olarak saygın insanların tecavüz kurbanı oldukları durumda, saygın olmayan insanlara göre, daha fazla oranda hatalı olarak değerlendirileceklerini öne sürmüşlerdir. Bu hipotezi iki varsayıma dayandırmışlardır: a) insanlar dünyanın adil bir yer olduğuna inanırlar, b) Kurbanın saygınlığı arttıkça hatayı onun eylemine yükleme ihtiyacı da artar çünkü hatayı onun karakterine yüklemek oldukça zordur. Onlara göre; kurban, evli ya da bekar olduğu durumda, boşanmış olduğu durumdan daha fazla oranda hatalı olarak değerlendirilecektir. Çünkü; insanlar evli ya da bekar kadınları boşanmış kadınlardan daha fazla oranda saygıdeğer olarak görmektedirler. Gerçekten de bulgular araştırmacıların denencelerini desteklemiş, kurban, evli ya da bekar olduğu durumda boşanmış olmasına oranla daha hatalı olarak değerlendirilmiştir.

Krulewitz ve Payne (1978) tarafından yapılan tecavüz esnasında kullanılan şiddetin (force), deneklerin cinsiyetinin ve feminizme ilişkin tutumlarının tecavüze ilişkin algıları üzerindeki etkisini inceleyen çalışmada; denekler, tecavüzün, tecavüzcü tarafından kullanılan şiddetin artmasıyla gerçekleşeceği konusunda birleşmişlerdir. Kullanılan şiddetin artmasıyla orantılı olarak saldırganlar daha çok suçlanırken kurbanlar daha az suçlanmışlardır. Kadınlar, erkeklere oranla, kurbanı daha çok sorumluluk yüklemiştir. Feminist olan denekler, feminist olmayanlara oranla,

tecavüzün nedenlerini daha çok toplumsal (societal) nedenlerle açıklamışlardır. Bununla birlikte, her iki grup arasında kurbanı ya da saldırganı yüklenen suç oranı açısından bir farklılık görülmemiştir.

Calhoun, Selby, Carın ve Keller (1978) tarafından yapılan taciz edilenin fiziksel çekiciliğinin ve deneklerin cinsiyetinin taciz edilene ilişkin algılar üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmada; çekici olan taciz edilenlerin daha çok sorumlu olarak görüldüğünü ve erkeklerin, kadınlara oranla, taciz edilene daha çok sorumluluk yüklediklerini görmüşlerdir. Kanekar ve Kolsawalla (1980) da yaptıkları araştırmada benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Tacize uğrayanların saygınlığının da (evli yada boşanmış olması) taciz edilenlere ilişkin algılarına olan etkisini incelemişler ve erkeklerin, tahrik edici-evli ve tahrik edici olmayan-boşanmış taciz edilenlere, kadınlardan daha fazla sorumluluk yüklediklerini tespit etmişlerdir.

Terry ve Doerge (1979), kadın ve erkek deneklerle yürüttükleri bir araştırmada, giyim tarzı (tahrik edici-normal), duruş (posture), gerginlik, taciz edilenin evde veya dışarıda olması gibi değişkenlerin taciz olasılığına ilişkin algılar üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Bütün denekler taciz olasılığının tacize uğrayanın baştan çıkarıcı giyindiği, gergin görünmediği ve dışarıda olduğu durumda fazlalaşacağını değerlendirmişlerdir. Bu üç değişken arasında giyim faktörü, tecavüz olasılığını en fazla arttıran etken olarak değerlendirilmiştir.

Krulewitz ve Nash (1979) tarafından yapılan araştırmada; denek cinsiyetinin taciz edilenin direnme derecesinin ve taciz sonunda cinsel birleşmenin gerçekleşmiş olup olmamasının tacize ilişkin algıları nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Denekler, tecavüzün, kurbanın direncinin arttığı oranda gerçekleştiğini ifade ederken, tamamlanmamış tecavüzde saldırganı, tamamlanmış tecavüzde ise kurbanı daha fazla suçlamışlardır. Erkek denekler tecavüze fazla direnç gösteren kurbanların davranışlarının daha akıllıca olduğunu belirterek onları daha az hatalı bulurken, kadınlar tam tersine fazla direnmeyi daha az akıllıca olarak değerlendirmiş ve kurbanı daha fazla hata yüklemişlerdir.

Wydra ve diğerleri (1983), tecavüz eden ve etmeyen kişilerden oluşan iki grupla yaptıkları çalışmada, her iki grubun da bir çok profesyonel tarafından sanılanın aksine,

herhangi bir tecavüz olayına neden olabilecek cinsel içerikli sunumlar ya da olaylar karşısında cinsel uyarılmalarını eşit düzeyde kontrol edebildiklerini ortaya koymuşlardır.

Prouix ve diğerleri (1983), 10 tecavüz hükümlüsü ile 10 tecavüz suçu işlememiş hükümlüyü, grup seks, fiziksel şiddet içeren tecavüz, aşağılayan tecavüz, tek başına fiziksel şiddet ve fiziksel ve cinsel şiddet içermeyen işitsel uyarıcılara verdikleri tepkiler açısından karşılaştırmışlardır. Araştırmanın sonuçları, tecavüz suçu işlemiş olanlarda bu beş temaya yönelik yaşanan cinsel uyarılma düzeyinin, tecavüz suçu işlememiş hükümlülerden iki kat daha fazla olduğunu ortaya koymuştur.

Howells ve diğerlerinin (1984), 18-60 yaş arasındaki çeşitli mesleklerden 96 İngiliz kadın ve erkek üzerinde yaptıkları bir araştırmada, hem erkek hem de kadınların kurbanı suçlama eğiliminde olmakla birlikte, kadınların erkeklere göre kurbanı daha az suçladıklarını gösteren bulgular elde edilmiştir. Her iki cinsten denekler saldırganı da suçlarken, kadınlar saldırganı daha fazla suçlamışlardır. Benzer sonuçlar, Calhoun ve arkadaşları (1978), Kanekar ve Kolsawaila (1980) ve Barnett ve arkadaşları (1992) tarafından da elde edilmiştir.

Howells ve arkadaşları (1984) tarafından yapılan, kurbanın statüsü ve saygınlığı ile ilgili değişkenleri ele aldıkları araştırmalarında; bu değişkenlerin kurbanı suçlamada anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

Malamuth (1986), erkeklerin cinsel saldırganlık davranışlarıyla ilişkili olduğu düşünülen yordayıcı faktörleri incelemiş, cinsel uyarılma, cinsel davranışlara yol açan bir güdü olarak baskınlık (yani kadınlarla olan ilişkilerde baskın olma durumu), kadınlara yönelik düşmanlık, kadınlara yönelik şiddeti onaylayan tutumlar, psikotizim ve cinsel yaşantı şeklinde belirtilen değişkenliklerin neredeyse tamamının anlamlı bir biçimde cinsel saldırganlıkla ilişkili olduğunu görmüştür.

Gerdes, Dammann ve Heilig (1988), tarafından yapılan; denek cinsiyetinin, kurban ve saldırganın fiziksel çekiciliğinin, kurbanla saldırganın tanışık olup olmamasının tecavüzle ilgili algıları nasıl etkilediğini incelemek amacıyla yaptıkları araştırmada; kadın ve erkek denekler, gece yarısı yalnız başına sokakta yürüyen ve

sabıkalı bir saldırgan tarafından tecavüze uğrayan bir kadın hakkındaki öyküleri değerlendirmişlerdir. Kadın denekler, erkeklere oranla kurbanı daha çok suçlamışlar, saldırganın cezalandırılması konusunda da erkeklere göre daha acımasız olunması gerektiğini belirtmişlerdir. Yine kadın denekler, saldırganın çekici olduğu durumda, çekici olmadığı durumlara göre kurbanı daha fazla sorumlu tutmuşlardır. Kurban ve saldırganın önceden tanışık olma durumunda, erkek denekler, kadın deneklere göre kurbanı daha çok sorumluluk yüklemişlerdir. Ayrıca bütün denekler, kurbanla saldırgan arasında tanışıklık olduğu durumlarda, çekici olmayan kurbanları, çekicilere göre daha suçlu bulmuşlardır.

Petty ve Davson (1989), cinsel yaşantılarında yüksek ve düşük oranda şiddet uygulayan üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada, yüksek oranda şiddet uygulayan erkeklerin; a) saldırganlık, b) sosyal kabul görme (recognition), c) düşüncesizce hareket etme ve d) çevresini kontrol etme ve baskın olma isteği (dominance) şeklindeki 4 kişilik özelliğine sahip olduklarını görmüşlerdir. Bu araştırmanın ilginç sayılabilecek diğer bir bulgusu da, yüksek oranda şiddet uygulayan erkeklerin, yakalanma ya da suçlanma olasılığının olmayacağına garanti edildiği durumda, tecavüz etme davranışında bulunabileceklerini belirtmeleridir.

Marshall (1989), yakın ilişkiler kurmadaki başarısızlığın duygusal yalnızlığa ve sonuç olarak saldırganlığa yol açtığını iddia etmektedir. Cinsel suç işleyenlerin yaşam öykülerinin, onların yakın ilişkiler kurmaya yarayan tutum ve yetenekleri neden geliştiremediklerine ve bu başarısızlıklarının tecavüze nasıl yol açtığına ışık tuttuğunu belirtmektedir. İlgisiz aile ortamlarında büyüyen erkek çocukların duygusal açıdan yalnızlaştıklarına ve yabancılaştıklarına dikkat çeken Marshall (1989), yetersiz ve kendilerine güvensiz kalan bu kişilerin, kadınları kendi duygusal yalnızlıklarının nedeni olarak görerek onlara karşı saldırgan davrandıklarını vurgulamaktadır.

Ryckman, Kaczor ve Thornton (1992) da kadınların kendi cinsiyet rollerine ilişkin algıları ve kurbanın fiziksel direnç kullanıp kullanmamasının, kurbanı ilişkin algıları nasıl etkilediği üzerinde çalışmışlardır. Tutucu ve tutucu olmayan feminizm yanlısı kadınlarla yaptıkları bu çalışmada, kurbanın saldırgana direndiği koşulda tutucu kadınların tutucu olmayanlara oranla kurbanı daha çok; kurbanın saldırgana

direnmediği koşulda ise, tutucu olmayan kadınların, tutucu olanlara göre kurbanı daha fazla sorumluluk yüklediklerini tespit etmişlerdir

Godenzi (1992) tarafından yapılan bir araştırmada tecavüz suçu işlemiş kişilerin büyük bir bölümünün (35 saldırgandan 25'inin) tecavüzde şiddet kullanmayı bir suç olarak nitelendirmediklerini, kimliklerindeki zedelenme riskini azaltmaya çalıştıklarını ve tecavüzü abartılmaması gereken bir şanssızlık olarak değerlendirdiklerini göstermiştir. Kullandıkları şiddeti suç olarak değerlendiren 7 saldırgan ise, olay sırasında davranışlarının şiddet içerdiğinin farkında olmadıklarını belirtmişlerdir.

Willis (1992) tarafından yapılan, cinsiyet rolü kalıp yargılarının, kurbanla saldırgan arasındaki sosyal ilişkinin ve kurban ve saldırganın ırkının suçluluk yüklemeleri üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında; kurbanın sorumlu olup olmaması açısından değerlendirildiğinde, cinsiyet rolü açısından tutucuların, eşitlik yanlılarından (tutucu olmayanlardan) daha fazla oranda kurbanı suçladığını göstermiştir. Bu arada, sevgilileri (dating partner) tarafından tecavüze uğrayan zenci kurbanlar, yabancılar tarafından tecavüze uğrayan zenci kurbanlardan daha fazla oranda sorumlu olarak değerlendirilmişlerdir. Beyaz kurbanlar açısından ise herhangi bir fark bulunamamıştır. Ayrıca, tutucu olmayanlar, saldırgan ve kurbanın aynı ırktan olduğu durumda (zenci- zenci, beyaz-beyaz), saldırganı en fazla oranda sorumlu olarak görürken, tutucu olanlar ise; diğer saldırgan-kurban ırk kombinasyonları ile karşılaştırıldığında, zenci saldırgan-zenci kurban ikilisi durumunda saldırganı en fazla oranda sorumlu olarak görmüştür.

Rozee'a (1993) göre, evlilikteki tecavüz; evlilik kurumunda meydana gelen istenmeyen cinsel ilişkidir. Alışveriş amaçlı (exchange) tecavüz; erkeğin, kadınla dayanışma kurma ya da onunla barışma gibi sebeplerden dolayı cinsel ilişkide bulunmak istemesini ve onu bu amaçlarla kullanmasını içerirken, hırsızlık olarak (theft) nitelendirilebilecek tecavüz ise; erkeğin kadını, isteği ve iradesinin dışında, cinsel haz ya da çocuk sahibi olmak amacıyla kaçırmasını ve ona tecavüz etmesini kapsar.

Muller, Caldwell ve Hunter (1994) yaptıkları araştırmada, kurbanı suçlamada rol oynayan diğer faktörler arasında empati eksikliği ve küçükken katı bir disiplinle yetiştirilmiş olmanın da etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Scully'e (1994) göre tecavüz, bazı erkekler tarafından bir intikam ve cezalandırma yöntemi olarak nitelendirilirken, bazıları tarafından ise kişisel olmayan bir seks ve güç kaynağı olarak görülmektedir. Bazı durumlarda tecavüz, isteksiz veya ulaşılmaması zor kadınlarla cinsel ilişki kurmaya yarayan bir yol olarak kullanılırken bazı erkeklerin gözünde tecavüz, bir eğlence ve macera biçimidir. Bazı erkekler de, tecavüzü, erkeklerin kendilerini iyi hissetmelerine yarayan bir hareket olarak düşünmektedirler.

White ve arkadaşları (1999) farklı eğitim düzeyinden erkek ve kadınlarla yaptıkları bir araştırmada cinsiyet ve eğitim düzeyi ile kurbanın suçlanma derecesi arasında bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Düşük eğitim düzeyine sahip erkekler tecavüz kurbanlarına karşı en fazla suçlayıcı tavır takınırken; yüksek eğitim düzeyine sahip kadınlar en az suçlayıcı tavır içinde olmuşlardır. Eğitim düzeyleri fark etmeksizin bütün erkekler kadınlara göre tecavüz kurbanlarına karşı daha olumsuz bir tutum sergilemişlerdir. Ancak düşük eğitim düzeyine sahip bireyler, orta eğitim düzeyindekilere göre, aynı şekilde orta eğitim düzeyine sahip bireyler de, yüksek eğitim düzeyine sahip olanlara göre kurbanı daha fazla suçlu bulmuşlardır.

Lambert ve Raichie (2000) tarafından yürütülen bir araştırmada; sosyal değerleri açısından muhafazakar (conservative) ideolojiye sahip olma ile tecavüz kurbanlarını suçlama arasında bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Muhafazakarların kurbanları daha fazla suçladıkları görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, 2001-2005 yılları arasında Adana ilinde meydana gelen ve Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına yansıyan cinsel taciz vakalarının, taciz eden ve edilen açısından; yaş, eğitim durumları, cinsiyet, taciz eden ve edilenin kan bağı açısından birbirlerine olan yakınlık dereceleri, olayların gerçekleşme biçimleri, olayların gerçekleştiği yerler, emniyete yansımaya şekil ve zamanları ile olayların olduğu yılların incelenmesini kapsayan retrospektif bir çalışmadır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Adana'da 2001-2005 yılları arasında meydana gelen cinsel taciz vakalarından Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına yansıyan toplam 277 vaka örneklem grubunu oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmadaki veriler, Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı tarafından verilen izin sonrasında Adana Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube Müdürlüğü ile Çocuk Şube Müdürlüğü arşiv kayıtlarından yararlanılarak elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak ve ‘‘SPSS 11.5’’ programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde analizi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 1: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Yaşlarıyla İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz Edilenin Yaşı	N	%
0-6	24	8.7
7-12	110	39.7
13-18	102	36.8
19-25	32	11.6
26-40	9	3.2
Toplam	277	100

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarındaki taciz edilenlerin yaşlarıyla ilgili frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de verilmiştir. Tablo 1’de görüldüğü gibi tacize uğrayanların % 8,7’sinin 6 yaşın altında, % 39,7’sinin ilk öğrenim çağı olan 7-12 yaş arasında, % 36,8’inin lise çağı olan 13-18 yaş arasında, % 11,6’sının 19-25 yaş arasında, % 3,2’sinin ise 26-40 yaş arasında olduğu görülmüştür.

Tacize uğrayanlardan en yüksek yüzdeye sahip grubun 7-12 yaş dilimi arasında, en düşük yüzdeye sahip olanların ise 26-40 yaş dilimi arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Yaşlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz Yapan Kişilerin Yaşı	N	%
7-12	10	3.6
13-18	78	28.2
19-25	49	17.7
26-40	47	17.0
41-60	67	24.2
61 ve üzeri	6	2.2
Bilinmiyor	20	7.2
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarında taciz yapan kişilerin yaşlarıyla ilgili frekans ve yüzde dağılımı Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’de görüldüğü gibi kayıtlarda geçen taciz yapan kişilerin % 3,6’sının 7-12 yaş arasında, % 28,2’sinin 13-18 yaş arasında, % 17,7’sinin 19-25 yaş arasında, % 17,0’sinin 26-40 yaş arasında, % 24,2’sinin 41-60 yaş arasında, % 2,2’sinin 61 yaş ve üzeri, % 7,2’sinin ise yaşının bilinmediği görülmüştür.

Taciz yapan kişilerden en yüksek yüzdeye sahip bölümünün 13-18 yaş dilimi arasında, en düşük yüzdeye sahip olanların ise 61 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Öğrenim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz Edilenlerin Öğrenim Durumu	N	%
Okur-yazar	100	36.1
İlkokul	51	18.4
Ortaokul	25	9.0
Lise	11	4.0
Üniversite	3	1.1
Bilinmiyor	63	22.7
Küçük yaş	24	8.7
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarında tacize uğrayanların öğrenim durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 3’de verilmiştir. Tablo 3’de görüldüğü gibi kayıtlara geçen tacize uğrayanların % 36,1’inin okur yazar olduğu, % 18,4’ünün ilkokul mezunu, % 9,0’unun ortaokul mezunu, % 4,0’ünün lise mezunu, % 1,1’inin üniversite mezunu, % 22,7’sinin öğrenim durumunun bilinmediği ve % 8,7’sinin ise küçük yaşta olduğu ve henüz okula başlamadıkları görülmektedir.

Taciz edilenlerin öğrenim durumlarına bakıldığında en yüksek yüzdeye sahip grubun %36,1 ile okur-yazar olduğu en düşük yüzdeye sahip olanların ise % 1,1 ile üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Öğrenim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz Yapanların Öğrenim Durumu	N	%
Okur yazar	132	47.7
İlkokul	43	15.5
Ortaokul	10	3.6
Lise	19	6.9
Üniversite	18	6.5
Bilinmiyor	55	19.9
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarında tacizi uygulayan kişilerin öğrenim durumuna göre frekans ve yüzde bilgileri Tablo 4’te verilmiştir. Tablo 4’te görüldüğü gibi kayıtlarda geçen taciz yapan kişilerin % 47,7’sinin okur yazar olduğu, % 15,5’inin ilkokul mezunu, % 3,6’sının ortaokul mezunu, % 6,9’unun lise mezunu, % 6,5’inin üniversite mezunun, % 19,9’unun ise öğrenim durumunun bilinmediği görülmektedir.

Tacizi uygulayanların öğrenim durumlarına bakıldığında en yüksek yüzdeye sahip kişilerin öğrenim durumunun % 47,7 ile okur yazar olduğu; en düşük yüzdeye sahip olanların ise % 3,6 ile ortaokul mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz Edilenlerin Cinsiyeti	N	%
Erkek	95	34.3
Bayan	182	65.7
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarında taciz edilenlerin cinsiyetine göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 5'te verilmiştir. Tablo 5'te görüldüğü gibi kayıtlarda geçen taciz edilenlerin % 65,7'lik bir bölümünün bayanlardan, % 34,3'lük bir bölümünün de erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Taciz edilenlerden cinsiyetlerine bakıldığında en yüksek yüzdeye sahip olanların % 65,7 ile bayanlar; en düşük yüzdeye sahip olanların ise % 34,3 ile erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 6: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz Yapanların Cinsiyeti	N	%
Erkek	265	95.7
Bayan	12	4.3
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarında taciz yapanların cinsiyetiyle ilgili frekans ve yüzde dağılımı Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 6'da görüldüğü gibi kayıtlarda geçen taciz yapanların % 95,7'lik bir bölümünün erkeklerden, % 4,3'lük bölümünün ise bayanlardan oluştuğu görülmektedir.

Taciz yapanlara, cinsiyete göre bakıldığında, en yüksek yüzdeye sahip cinsiyetin % 95,7 ile erkeklerden, en düşük yüzdeye sahip olan % 4,3'lük bölümün ise bayanlardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 7: Cinsel Taciz Olaylarının Gerçekleştiği Yıllara Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Yıllar	N	%
2001	14	5.1
2002	57	20.6
2003	37	13.4
2004	84	30.3
2005	85	30.7
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarının yıllara göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 7’de verilmiştir. Tablo 7’de görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayının, %5,1’inin 2001 yılında, % 20,6’sının 2002 yılında, % 13,4’ünün 2003 yılında, % 30,3’ünün 2004 yılında, % 30,7’sinin ise 2005 yılında meydana geldiği görülmektedir.

En yüksek yüzdeye sahip olayın meydana geldiği yılın % 30,7 ile 2005 yılı olduğu; en düşük yüzdeye sahip olan ve az olayın olduğu yılın ise % 5,1 ile 2001 yılı olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Cinsel Taciz Olaylarının Gerçekleştiği Yerlere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Olayların gerçekleştiği yerler	N	%
Ev	95	34.3
İşyeri	27	9.7
Araba	9	3.2
Açık alan	116	41.9
Asansör	5	1.8
Okul	25	9.0
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarının suçun işlendiği yerlere göre, frekans ve yüzde dağılımı Tablo 8’de verilmiştir. Tablo 8’de görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayından; % 34,3’ünün evlerde, % 9,7’sinin işyerlerinde, % 3,2’sinin araçlarda, % 41,9’unun açık alanlarda, % 1,8’inin asansörde, % 9,0’unun okullarda gerçekleştiği görülmektedir.

En yüksek yüzdeye sahip olayın meydana geldiği yerin % 41,9 ile açık alanlar, en düşük yüzdeye sahip olan ve az olayın ise % 1,8 ile asansörlerde gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 9: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin taciz Edilenlere Olan Yakınlık Derecelerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz yapanların taciz edilenlere yakınlığı	N	%
1.derece	10	3.6
2.derece	1	.4
3.derece	266	96.0
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarındaki tacizi gerçekleştirenler ile taciz edilenler arasındaki kan bağına ilişkin frekans ve yüzde dağılımı Tablo 9’da verilmiştir. Tablo 9’da görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayının, % 96,0’sının birbirleriyle hiçbir akrabalık bağı olmayan, 3. derece kişiler tarafından gerçekleştirildiği, % 3,6’sının anne, baba, kardeş gibi 1. derece yakın akrabalar tarafından gerçekleştirildiği, % ,4’nün ise dede, amca, dayı, hala, teyze gibi 2. derece akrabalar tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Gerçekleşen olayların % 96,0’sında tarafların birbirleriyle akraba olmadıkları durumların olduğu, en düşük yüzdeye sahip olan olayların ise % ,4 ile dede, dayı, amca gibi 2. derece yakınları tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 10: Cinsel Taciz Olaylarının Polise Bildirilme Zamanına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Müracaat Zamanı	N	%
Aynı gün	188	67.9
Aynı hafta	57	20.6
Aynı ay	6	2.2
Aynı yıl	26	9.4
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarının müracaat zamanına göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 10'da verilmiştir. Tablo 10'da görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayının, müracaat zamanına göre % 67,9'unun aynı gün, %20,6'sının aynı hafta, % 2,2'sinin aynı ay, % 9,4'ünün ise aynı yıl içerisinde emniyete iletildiği görülmektedir.

En yüksek yüzdeye sahip müracaat oranının % 67,9 ile aynı gün, en düşük yüzdeye sahip olan % 2,2'sinin ise aynı ay içerisinde müracaatta bulunduğu görülmektedir.

Tablo 11: Cinsel Taciz Olaylarının Polise Bildirilme Şekline Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Müracaat Şekli	N	%
Kendisi	130	46.9
Ailesiyle birlikte	146	52.7
Arkadaşlarıyla birlikte	1	.4
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarının müracaat şekline göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 11'de verilmiştir. Tablo 11'de görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayının, müracaat şekline göre % 46,9'unun kendisi, % 52,7'sinin ailesi ile birlikte, % ,4'ünün ise arkadaşları ile birlikte gelerek müracaat ettikleri görülmektedir.

En yüksek yüzdeye sahip müracaat şekli % 46,9 ile kendisinin gelerek, en düşük yüzdeye sahip olanın ise % ,4 ile arkadaşları ile birlikte gelerek müracaatta buldukları görülmektedir.

Tablo 12: Cinsel Taciz Olaylarının Gerçekleşme Biçimine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Gerçekleşme Biçimi	N	%
Kaçırma ve Zorla	236	85.2
Kandırma	40	14.4
Madde kullanımı	1	.4
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarının gerçekleşme biçimine göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 12’de verilmiştir. Tablo 12’de görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayının, gerçekleşme biçimine göre % 85,2’sinin kaçırma ve zorla, % 14,4’ünün kandırma, % ,4’nün ise madde kullanımı şeklinde gerçekleştiği görülmektedir.

En yüksek yüzdeye sahip gerçekleşme biçiminin % 85,2 ile kaçırma ve zorla olduğu, en düşük yüzdeye sahip grubun ise % ,4 ise madde kullanımı ile gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 13: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Mesleklerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz yapanların mesleği	N	%
Öğrenci	40	14.4
Öğretmen	21	7.6
Serbest meslek	77	27.8
İşsiz	37	13.4
İşçi	5	1.8
Emekli	9	3.2
Bilinmiyor	88	31.8
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarındaki taciz yapanların mesleğine göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 13'de verilmiştir. Tablo 13'de görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayında taciz yapanların mesleğine göre % 14,4'ünün öğrenci, % 7,6'sının öğretmen, % 27,8'inin serbest meslek sahibi, % 13,4'ünün işsiz, % 1,8'inin işçi, %3,2'sinin emekli, % 31,8'inin ise ne iş yaptığının bilinmediği görülmektedir.

Taciz yapanların %27,8 ile en fazla serbest meslek sahibi oldukları, en düşük yüzdeye sahip olanların ise % 1,8 ile işçi olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Mesleklerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz edilenin mesleği	N	%
Öğrenci	138	49.8
İşsiz	26	9.4
Serbest meslek	23	8.3
Memur	1	.4
Bilinmiyor	65	23.5
Küçük yaş	24	8.7
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarının taciz edilenin mesleğine göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 14'te verilmiştir. Tablo 14'te görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayında taciz edilenlerin mesleğine göre % 49,8'inin öğrenci, % 9,4'ünün işsiz, % 8,3'ünün serbest meslek sahibi, % ,4'ünün memur, % 23,5'inin ise ne iş yaptığının bilinmediği, %8,7'sinin ise küçük yaşta olduğu görülmektedir.

Taciz edilenlerin % 49,8 ile en büyük bölümünü öğrencilerin oluşturduğu, en düşük yüzdeye sahip olanların ise % ,4 ile memur olduğu görülmektedir.

Tablo 15: Cinsel Taciz Olaylarının Biçimine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz Biçimleri	N	%
Elle taciz	55	19.9
Sözle taciz	20	7.2
Fiili taciz	138	49.8
Cinsel birleşme	64	23.1
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarının biçimlerine göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 15’te verilmiştir. Tablo 15’te görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayının, % 19,9’unun elle taciz, % 7,2’sinin sözle taciz, % 49,8’inin elle ve sözle tacizin ötesine geçildiği ancak cinsel birleşmenin gerçekleşmediği fiili taciz şeklinde olduğu, % 23,1’inde ise cinsel birleşmenin gerçekleştiği şekilde olduğu görülmektedir.

En yüksek yüzdeye sahip taciz biçiminin % 49,8 ile elle ve sözle tacizin ötesine geçildiği ancak cinsel birleşmenin gerçekleşmediği fiili taciz şeklinde olduğu, en düşük yüzdeye sahip olanların ise % 7,2 ile sözlü taciz şeklinde gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 16: Cinsel Taciz Yapan Kişilerin Sayılarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz yapan kişilerin sayısı	N	%
1	192	69.3
2	14	10.1
3	13	14.1
6	3	6.5
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarının, taciz yapan kişilerin sayısına göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 16’da verilmiştir. Tablo 16’da görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayının, % 69,3’ünün 1 kişi tarafından, % 10,1’inin 2

kişi tarafından, % 14,1'inin 3 kişi tarafından, % 6,5'inin ise 6 kişi tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Taciz olaylarının % 69,3 ile en fazla bir kişi tarafından gerçekleştirildiği, en düşük yüzdenin ise % 6,5 ile 6 kişi tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 17: Cinsel Tacize Uğrayan Kişilerin Sayılarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Taciz edilenlerin sayısı	N	%
1	206	74.4
2	21	15.2
3	5	5.4
4	1	1.4
5	2	3.6
Toplam	277	100.0

2001-2005 yılları arasında meydana gelen taciz olaylarının, taciz edilenlerin sayısına göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 17'de verilmiştir. Tablo 17'de görüldüğü gibi kayıtlarda geçen 277 taciz olayının; % 74,4'ünün 1 kişiye karşı, % 15,2'sinin 2 kişiye karşı, % 5,4'ünün 3 kişiye karşı, % 1,4'ünün 4 kişiye karşı, % 3,6'sının ise 5 kişiye karşı gerçekleştirildiği görülmektedir.

Taciz olaylarının % 74,4 ile en fazla 1 kişiye karşı gerçekleştirildiği, en az ise % 1,4 ile 4 kişiye karşı gerçekleştirildiği görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Tartışma ve yorumlar bulgular bölümündeki sıraya uygun olarak yapılmıştır. Çalışma arşiv kayıtları ile sınırlı olduğu için tüm verilere ulaşılamamıştır. Veriler yorumlanırken bu sınırlılık dikkate alınmıştır.

Yaş değişkenine göre; taciz edilenlerin % 39,7'lik bölümünün 7-12 yaş aralığında olduğu, % 36,8'lik bölümünün 13-18 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Bu dönemin okul çağına denk gelmesinden dolayı bu gruptaki taciz edilenlerin öğrenci oldukları varsayılmaktadır. Taciz edilenlerin % 8,7'lik bölümü 0-6 yaş grubundaki savunmasız çocuklardan oluşmaktadır. Taciz edilenlerin % 3,2 ile en küçük bölümü 26-40 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu çalışmadaki veriler incelendiğinde 40 yaş üzeri taciz edilene rastlanmamıştır.

Taciz edilenlerin büyük bir bölümünün ön ergenlik ve ergenlik dönemindekilerden oluşması çok dikkat çekici bir durumdur. Ön ergenlik dönemi dediğimiz 7-12 yaş aralığındaki bireylerin cinsellik konusunda çok fazla bilgilerinin olmadığı; ailelerinden, çevrelerinden ya da televizyon, gazete, dergi gibi basın yayın organlarından gördükleriyle hareket ettikleri değerlendirilmektedir. 13-18 yaş aralığı ise ergenlik dönemi olup, bu dönemde bireyler vücutlarındaki değişikliklerden dolayı kendi bedenlerini keşfetme sürecinde, saldırıya maruz kaldıkları değerlendirilmektedir. Ayrıca tacizden, genel toplum yapımızın ve aileler tarafından bu yaş grubundakilere yönelik, batı toplumlarına oranla daha fazla olan sahiplenme duygularımızın bu çağdaki bireylerin özgüvenlerinde bir eksikliğe yol açtığı düşünülmektedir. Bu dönemde anne babaların yeterince bilgiye sahip olmamaları ya da bu bilgilerini çocuklarla paylaşmamalarının da etkisi çok fazladır. 26-40 yaş aralığındaki taciz edilenlerin en az yüzdeye sahip olmaları, bu dönemde artık insanların kendi kendilerini dış tehlike ve saldırılara karşı koruyabildiklerini göstermektedir. Ayrıca bu tür olaylara ve taraflarına özellikle de taciz edilenlere toplum tarafından bakışın pek hoş olmamasından dolayı

olayların gerçekleştiği ama ilgili makamlara intikal ettirilemediği sonucuna da varılabilir. 0-6 yaş aralığındaki taciz edilenlerin ise henüz bilişsel süreçlerinin tam anlamıyla gelişmemesinden dolayı kendilerinden kaynaklı değil de karşı taraftan kaynaklı bir durum olduğu düşünülmektedir. Çünkü 0-6 yaş aralığındaki kendisini savunmaktan aciz, yaptıklarının ne anlama geldiğini bile bilmeyen çocukların birilerini tahrik etmesi diye bir şey olamaz. 0-6 yaş aralığındaki savunmasız çocuklara yapılan bu tür cinsel saldırılar ancak psikopatolojik yaklaşımla, yani pedofili ile açıklanabilir. Pedofili; genellikle erkekler olmak üzere, bir yetişkin (18 yaşından büyük) tarafından ergenlik çağı öncesindeki bir çocuğa yönlendirilmiş cinsel davranışları ifade eder. Pedofili davranışı fiziksel temas olmaksızın teşhircilik yapma ile cinsel bölgelere amaçlanmış ya da amaçlanmadan gerçekleşen penetrasyon fiilleri arasında değişmektedir. Bu durumdan dolayı olayı gerçekleştirenlerin cezai ehliyeti olmadığından cezalandırılması da söz konusu değildir. Bu da toplumsal yaralara neden olmaktadır. Çünkü bu tür insanların tedavilerinin tam olarak yapılamadığı ve aynı insanların aynı tür davranışları yeniden sergiledikleri görülmektedir (Polat ve arkadaşları, 2006).

Yaş değişkeni taciz yapanlar açısından incelendiğinde; 0-6 yaş aralığı hariç her gruptan taciz yapana rastlanmıştır. Taciz yapanların % 31,8'lik bölümünün okul dönemi olan 7-18 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Taciz yapanların %2,2'lik bir bölümü ise 61 yaş ve üzeri şahıslardan oluşmaktadır. Taciz yapanların % 7.2'lik yakalanamayan bölümünün yaş aralığı tespit edilememiştir.

Taciz edilenlerde olduğu gibi olayı gerçekleştirenlerin de büyük bölümünün ön ergenlik ve ergenlik dönemindeki bireylerden oluştuğu görülmektedir. Bu da cinsellik konusunda yeni bilgilenen bireylerin bunları uygulama düşüncesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu tür davranışları sergileyenlerin her yaş grubundan olması da dikkat çekici bir durumdur. Bu da cinsel dürtülerin her yaş grubunda kontrol edilemeyebileceğinin göstergesidir. Bu tür davranışların temelinde psikopatolojik nedenlerin olduğu da göz ardı edilmemelidir. 7-12 yaş aralığındakilerin davranışlarının sağlıklı bir cinsel eğitim verilmediğinden dolayı meraktan gerçekleştirildiği düşünülmektedir. Bunda da televizyon gazete gibi basın yayın organları ile, çocuğun çevresinde gördüğü davranışları taklit etmesinden kaynaklandığı, yani sosyal öğrenme kuramını destekler sonuçlar olduğu değerlendirilebilir.

Öğrenim durumlarına göre; taciz edilenlerin % 36,1'lik bir bölümünün herhangi bir okuldan mezun olmadığı ancak okur-yazar oldukları tespit edilmiştir. Yine taciz edilenlerin % 31,4'lük bir kısmının ilkokul, ortaokul veya lise mezunu oldukları tespit edilmiştir. Taciz edilenlerin sadece % 1,1'lik bir bölümünü ise üniversite mezunları oluşturmaktadır.

Taciz edilenlerin büyük bir bölümünün okur-yazar, ilköğretim ya da lise mezunları olduğu görülmektedir. Öğrenim durumunun insanların hem bilgi düzeyini arttırdığı hem de kendini koruma mekanizmalarını daha etkin kullanmayı öğrettiği sonucuna da varılabilir. Üniversite mezunlarının daha az böyle bir duruma maruz kalmaları ise toplumsal statüleri, diğerlerine göre kendilerine daha fazla güvenmeleri ve kendilerini savunma mekanizmalarının daha gelişmiş olmalarına dayandırılabilir. Ayrıca eğitim düzeyinin yükselmesi durumunda taciz edilenin bunu deşifre etmesi zorlaşabilir.

Öğrenim durumları taciz yapanlar açısından incelendiğinde; taciz yapanların % 47,7'lik bir bölümünün herhangi bir okuldan mezun olmadığı ancak okur-yazar oldukları tespit edilmiştir. Taciz yapanların % 6,5'lik bir bölümünün üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Taciz yapanların büyük bir kısmının; eğitim düzeyi düşük okur-yazarlardan oluşması, öğrenim durumunun insanların cinsel bilgi seviyesini arttırdığı ve içlerindeki saldırganlık duygularını kontrol edebilme yetilerini geliştirdiğini düşündürtebilir. Ancak küçümsenemeyecek oranda üniversite mezunu tarafından gerçekleştirilen cinsel tacizler ise öğrenim durumunun önemli bir faktör olduğunu, ancak sadece öğrenim durumunun tek başına yeterli olmadığını göstermektedir.

Cinsiyete göre; taciz edilenlerin % 65,7'lik bir bölümünün bayanlardan, % 34,3'lük bir bölümün de erkeklerden oluştuğu tespit edilmiştir. Buda sanılanın aksine erkeklerin de cinsel tacize maruz kalabileceklerini göstermektedir.

Cinsiyet, taciz yapan açısından incelendiğinde, taciz yapanların % 95,7'lik bir bölümünün erkeklerden, % 4,3'lük bölümünün ise bayanlardan oluştuğu tespit

edilmiştir. Ataerkil toplumlarda erkeğe yüklenen rol ile erkeklerde cinsel arzu ve isteklerin her dönemde ve bayanlara oranla daha fazla olmasından dolayı taciz yapan erkeklerin daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak özellikle karşı cins tarafından yapılan tacizlerin erkekleri fazla rahatsız etmediği bu yüzden de olayı ilgili makamlara bildirmedikleri düşünülmektedir (Güngör, 1999).

Olayların gerçekleştiği yıllar; son beş yıllık değerlendirmede, 2003 yılı hariç, olayların her yıl biraz daha arttığı tespit edilmiştir. 2001 yılında 14 olay gerçekleşirken 2005 yılında bu sayı 85'e yükselmiştir.

Toplumsal ve kültürel değişme ve gelişmeler cinsel taciz olgularına bakışı değiştirmiştir. Suçlanma korkusu ve ayıplanma endişesi azalmakta, böylelikle olayların bildirilme sayısı artmaktadır. Yoksa meydana gelen olay sayısında bir artmanın olmadığı değerlendirilmektedir.

Taciz olaylarının gerçekleştiği yerler; taciz olaylarının % 41,9'luk bir bölümünün açık alanlarda meydana geldiği görülmektedir. Olayların % 34,3 ile ikinci yoğunlukta gerçekleştiği evlerde ise daha çok cinsel birleşme şeklinde gerçekleştiği tespit edilmiştir. İşyerleri ve okullardaki olayların ise büyük çoğunluğunun ise sözel ve elle taciz şeklinde olduğu tespit edilmiştir. İşyerlerindeki olayların büyük çoğunluğunun ise patron, yetkili ya da işyeri sahiplerinin yakınları tarafından; çalışan veya müşterilere karşı gerçekleştirildiği, okullardaki olayların hemen hemen tamamının ise öğretmenler tarafından öğrencilere yönelik gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

Taciz edenin taciz edilene akrabalık açısından yakınlığı; cinsel taciz olaylarının % 96 gibi büyük bir çoğunluğunun yabancı şahıslar tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Olayların % 3,6'sının ise baba ve kardeş gibi birinci derece yakınlar tarafından gerçekleştirildiği, sadece % 0,4 gibi küçük bir kesimin ise yakın akrabalık ilişkileri kullanarak mağdurun anne ve babasının evde olmadığı zamanlarda eve rahat girip çıkabilen dayı, amca, dede gibi yakın akrabalar tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür.

Cinsel taciz olaylarının büyük bir kısmında tarafların aralarında akrabalık bağına rastlanmamıştır. Ancak akrabalık bağı olmasa da özellikle cinsel birleşmenin olduğu

durumlarda tarafların birbirlerini daha önceden tanıdıkları değerlendirilmektedir. Baba ve erkek kardeş gibi birinci derece yakın akrabalar tarafından gerçekleştirilen tacizlerin genellikle uzun süre devam ettiği ve çoğunda cinsel birleşmenin gerçekleştiği ve patolojik temelli olduğu değerlendirilmektedir. Cinsel dürtülerini kontrol edemeyen bu tip hasta bireyler bu ihtiyaçlarını en yakınındakiler üzerinde karşılamaya çalışmaktadırlar. Tacize uğrayanlarda genellikle bunu açıklayamamaktadır.

Olayların bildirilme zamanlarına göre; taciz olaylarının % 67,9'luk bölümünde olayın olduğu gün emniyete bildirildiği, % 20,6'lık bölümünde olay haftasında bildirildiği, % 22,2'lik bölümünde aynı ay içerisinde bildirildiği, % 9,4'lük bölümünde ise aynı yıl içerisinde emniyete bildirildiği görülmüştür.

Olayların çok büyük bir bölümünün aynı gün emniyete ulaştırıldığı görülmektedir. Bu durumun, toplumsal ve kültürel değişimin bir göstergesi olduğu sonucuna da varılabilir. Yani insanların artık böyle bir durumla karşı karşıya kalmanın dünyanın sonu olmadığına olan inançlarının güçlenmesinden kaynaklanmaktadır. İçinde bulunulan durumun utanılacak ve sıkılınılacak bir durum olmadığına, herkesin başına gelebilecek bir durum olduğu düşüncesinin, toplum tarafından benimsenmesinden kaynaklı olduğu değerlendirilmektedir. Olay haftasında yapılan müracaatlar ise; insanların yaşanan olay neticesi ortaya çıkan kriz durumunu hemen atlatamadıklarını ve bozulan psikolojilerini düzeltemediklerini göstermektedir. Aynı yıl yapılan müracaatlar ise devam eden durumlarda söz konusudur. Bireyin artık dayanamadığı, tabiri caizse bıçağın kemiğe dayandığı durumlardır. Bireyin tüm cesaretini toplayarak ve çok zor karar aldığı bir durumdur. Çünkü bu tür ilişkiler, birbirlerini tanıyan, yan yana görüldüklerinde toplum tarafından yanlış anlaşılmayan baba, kardeş gibi bireyler arasındaki ilişkilere benzerdir.

Cinsel taciz olaylarının emniyete ulaştırma şekli: Olayların % 52,7'lik bölümünün taciz edilenin ailesiyle birlikte bildirildiği, % 46,9'luk bölümünün ise bizzat taciz edilenin kendisi tarafından bildirildiği, % 4'lük çok az bir kısmında ise taciz edilenin arkadaşları ile birlikte müracaatta bulunduğu görülmüştür.

Olayların büyük bölümünde taciz edilen, olayı ailesiyle birlikte gelerek emniyete ulaştırmaktadır. Taciz edilenlerin yaşının küçük oluşu bu durumun en önemli nedenidir.

Durumu emniyete kendileri bildirenler ise, kendi ayaklarının üzerinde durabilen, kısmen ekonomik özgürlüğünü kazanmış ve belirli bir bilinç seviyesine ulaşmış fertlerden oluşmaktadır.

Gerçekleşme biçimi: Olayların % 85,2 gibi büyük bir çoğunluğunun kaçırılarak ya da zorla gerçekleştirildiği, %14,4'lük kısmının ise kandırılarak gerçekleştirildiği görülmüştür.

Olayların çok büyük bir kısmının, taciz edilenin kaçırılması ya da zorla gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durumlarda tarafların birbirlerini tanımadıkları değerlendirilmektedir. Kandırılmak suretiyle gerçekleşen olaylarda ise tarafların birbirlerini daha önceden tanıdığı, ancak taraflardan birinin diğerinin cinsel isteklerini yerine getirmemesi neticesi meydana geldiği değerlendirilmektedir.

Taciz yapanların % 27,8'lik bölümünün serbest meslek sahibi, % 14,4'lük bölümünün öğrenci, % 13,4'lük bölümünün işsiz, % 7,6'lık bölümünün öğretmenler, % 3,2'lik bölümünün emekli, % 1,8'lik bölümünün tarım ve inşaat işçisi olduğu görülmüştür. % 31,8 gibi büyük bir bölümünün ise meslek bilgilerine ulaşamamıştır.

Taciz yapanların geniş bir meslek yelpazesine sahip oldukları görülmektedir. Bu durum cinsel ihtiyaçlarını kontrol altında tutamarak cinsel saldırganlıkta bulunan bireylerin her meslek grubundan olabileceğini göstermektedir. Bu durumun patolojik temelli olduğu değerlendirilebilir. Taciz yapanların büyük bir bölümünün meslek bilgilerine ulaşamamasının birkaç nedeni vardır. Öncelikle çalışmanın şeklinden dolayı kayıtlı verilerle sınırlıdır. Ayrıca taciz yapanlardan yakalanamayanlar olduğu için onların meslek bilgilerine ulaşamamıştır.

Taciz edilenlerin % 49,8 gibi büyük bir kısmının öğrenci olduğu, % 9,4'lük bölümünün işsiz olduğu, % 8,7'lik bölümünün 0-6 yaş grubundaki küçük çocuklar olduğu, % 8,3'lük bölümünün serbest meslek sahibi olduğu, % ,4'lük kısmının ise memur olduğu görülmüştür. % 23,5'lik bölümünün ise meslek bilgilerine ulaşamamıştır.

Taciz edilenlerin büyük bir bölümünün öğrenci olduğu görülmektedir. Cinsiyet rollerinin belirginleştiği, vücuttaki fiziksel değişimler ve cinsel hormonların fazla salgılanması neticesi, cinsellikle ilgili yeterli bilgiye sahip olunmamasından ve kendilerini koruma mekanizmalarının yeterince gelişmemesinden dolayı böyle bir duruma maruz kaldıkları değerlendirilmektedir. Küçük yaşta çocukların böyle bir duruma maruz kalmalarının ise bunlardan değil de taciz yapan kişilerden kaynaklandığını düşündürmektedir. Çünkü henüz 6 yaşına bile gelmemiş bir çocuğun birilerini cinsel açıdan tahrik etmesi söz konusu olamaz. Bu yaşta çocuklar kendilerini savunmaktan bile aciz, maruz kaldıklarının ne anlama geldiğini bile anlamayan ve davranışlarının ne ifade ettiğini bilmeyen, cinsiyetinin bile tam olarak farkına varmayan küçüklerdir.

Cinsel taciz olaylarının % 49,8 ile en fazla sözlü ve elle tacizin ötesine geçildiği ancak cinsel birleşmenin olmadığı fiili taciz şeklinde gerçekleştiği, cinsel birleşmenin % 23,1'lik grubu oluşturduğu, % 19,9'lük bölümünün elle taciz şeklinde gerçekleştiği, % 7,2'lik bölümün ise sözlü taciz şeklinde gerçekleştiği görülmüştür.

Cinsel taciz biçimleri incelendiğinde sözlü ve elle tacizin ötesine geçildiği ancak cinsel birleşmenin olmadığı fiili taciz olaylarının en fazla olduğu görülmektedir. Fiili taciz olaylarında daha üst seviyeye çıkıp cinsel birleşme gerçekleşmediğinden şiddet boyutunun ve taciz edilen tarafından bir karşı koymanın olduğu değerlendirilmektedir. Buradan şu sonuç da çıkarılabilir; her türlü şiddete rağmen taciz edilenin gösterdiği direnç amaçlanan cinsel birleşme eyleminin gerçekleşmesini engellemektedir. Ancak cinsel birleşme olaylarının varlığı ve yoğunluğu direncin her zaman yeterli olmadığını göstermektedir. Ancak cinsel birleşmenin gerçekleştiği olaylar incelenirken şu hususa dikkat etmekte fayda vardır. Cinsel birleşme ile sonuçlanan olaylar genellikle ev gibi kapalı mekanlarda gerçekleşmektedir. Uygun zaman diliminin de seçildiği düşünülürse eylemin dış etkenler tarafından durdurulması pek mümkün gözükmemektedir. Taciz edenlerin genellikle erkeklerden oluşması ve erkeklerinde bayanlara oranla fiziksel açıdan daha güçlü olmalarından dolayı bayanların eyleme uzun süre karşı koymaları ve fiilin gerçekleşmesini engellemeleri pek mümkün gözükmemektedir. Sözlü taciz olayları ise genellikle birbirlerini tanımayan şahıslar tarafından gerçekleştirilmektedir. Taciz edilenin fiziksel çekiciliğinden etkilenen, ancak kendine güveni ve medeni cesareti olmayan ve cinsel dürtülerini kontrol edemeyen bireylerin başvurdukları cinsel

bir saldırganlık olarak değerlendirilebilir. Elle taciz olayları da kısmen sözel tacize benzemektedir. Ancak buradaki taciz yapanlar sözel tacizcilere oranla biraz daha cesaretli olup taciz edilene fiziki temas mesafesine kadar yaklaşmakta ve taciz edilene dokunmaktadırlar. Bu tip bireylerde de patolojiden bahsedilebilir.

Taciz olaylarının büyük bir çoğunluğu olan % 69,3'ünün 1 kişi tarafından, % 10,1'inin 2 kişi tarafından, % 14,1'inin 3 kişi tarafından, % 6,5'inin ise 6 kişi tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Cinsel taciz olaylarının daha çok bir kişi tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Toplumsal, kültürel ve yasal değerlerden dolayı toplumun, cinsel tacize ve taciz yapanlara bakışı hiç hoş değildir. Bundan dolayı taciz yapanlar bu durumun gizli kalması ve fazla kişi tarafından bilinmemesi için yanlarına bir suç ortağı almamayı tercih ettikleri değerlendirilmektedir. Birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilen tacizler ise daha çok cinsel birleşme ile sonuçlanan tacizlerdir. Cinsel birleşme eyleminin her yerde gerçekleşemeyeceğinden dolayı taciz edilenin taciz eden açısından güvenli olan bir yere götürülmesi gerekmektedir. Bu nedenle birden fazla kişi tarafından gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

Taciz olaylarının % 74,4'ünün 1 kişiye karşı, % 15,2'sinin 2 kişiye karşı, % 5,4'ünün 3 kişiye karşı, % 1,4'ünün 4 kişiye karşı, % 3,6'sının ise 5 kişiye karşı gerçekleştirildiği görülmektedir.

Cinsel taciz olaylarının büyük bölümünün bir kişiye karşı gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durum bir kişinin kendisini savunamayacağı ve kolay hedef olacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bu tür olayların gizli kalması ve çok kişi tarafından bilinmemesi düşüncesinden dolayı hedef olarak bir kişinin tercih edildiği düşünülmektedir. Birden fazla taciz edilenin olduğu olayların ise genellikle sözlü ve elle taciz şeklinde olduğu ve çoğunlukla okullarda gerçekleştiği değerlendirilmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulguları doğrultusunda elde edilen sonuçlar ve öneriler üzerinde durulmuştur.

6.1. Sonuç

Taciz edilenlerin % 76,5'lik bölümünün 7-18 yaş aralığındaki öğrencilerden oluştuğu ve 40 yaşın üzerinde taciz edilenin olmadığı görülmüştür.

Taciz yapanların 0-6 yaş grubu hariç her yaş grubundan oldukları görülmüştür.

Taciz edilenlerin yalnızca % 1,1'lik bölümünün üniversite mezunu olduğu görülmüştür.

Taciz yapanların % 47,7'lik bölümünün her hangi bir okuldan mezun olmadığı, % 6,5'lik bölümünün ise üniversite mezunu olduğu görülmüştür.

Taciz edilenlerin % 65,7'lik bölümü bayanlardan, %34,3'lük bölümü ise erkeklerden oluşmaktadır.

Taciz yapanların %95,7'lik bölümü erkeklerden, % 4,3'lük bölümü bayanlardan oluşmaktadır.

Emniyete yansıyan olay sayısının her geçen yıl biraz daha arttığı görülmüştür.

Taciz olayların % 41,9'luk bölümünün açık alanlarda gerçekleştiği görülmüştür.

Taciz olaylarının % 96'lık bir bölümünün birbirleriyle akrabalık bağı olmayan şahıslar tarafından gerçekleştirildiği, % 3,6'lık bir bölümünün ise anne, baba ve kardeş gibi birinci derece yakınlar tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür.

Taciz olaylarının % 67,9'luk bölümünün aynı gün emniyete ulaştırıldığı, %9,4'lük bölümünün ise aylarca bekleyip aynı yıl içerisinde emniyete ulaştırıldığı görülmüştür.

Taciz olaylarının % 52,7'lik bölümü, taciz edilenin ailesiyle birlikte emniyete gelerek bildirmesiyle öğrenilmiştir.

Taciz olaylarının % 85,2'lik bölümü kaçırma ve zorla şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Taciz yapanların meslekleri incelendiğinde, serbest meslek, öğrenci, öğretmen, işçi, emekli ve herhangi bir işi olmayan işsizler tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür.

Taciz edilenlerin % 49,8'lik bölümünün öğrencilerden oluştuğu görülmüştür.

Taciz biçimleri açısından incelendiğinde % 49,8'lik bölümün elle ve sözlü tacizin ötesine geçildiği ancak cinsel birleşmenin gerçekleşmediği fiili taciz şeklinde gerçekleştiği görülmüştür.

Taciz olaylarında taciz yapanların % 69,3'lük bölümünün bir kişi tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür.

Taciz olaylarının % 74,4'lük bölümünün bir kişiye karşı gerçekleştirildiği görülmüştür.

6.2. Öneriler

Araştırma bulguları sonucunda faydalı olabileceği düşünülen öneriler şunlardır:

1- Taciz edilenlerin büyük bir kısmının okul çağı olan 7-18 yaş aralığında olmasından dolayı okullarda önleyici hizmetlerin artırılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmesiyle; öğrencilerin bilinçlendirilerek taciz olaylarına karşı bilgilendirilmeleri sayesinde olayların azalacağı değerlendirilmektedir.

2- 0-6 yaş aralığında da taciz edilen bulunmaktadır. Bu gurup kendisini savunamayacak küçükler olduğundan ailelere yönelik bilgilendirme çalışmalarına ağırlık verilmesinin, olayların azalmasında etkili olacağı değerlendirilmektedir.

3- Toplumun hemen her kesiminin başına gelebilen bu durumla ilgili ulusal basın yayın kuruluşlarında krize müdahale ve krizle baş etme yöntemlerinin işlenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

4- Çalışma vaka taraması olduğundan şahıslarla bire bir görüşme şansı olmamış, dolayısıyla o anki psikolojik durumları hakkında yeterince bilgi edinilememiştir. Taciz edilenlere ciddi psikolojik zararlar veren bu durumların analizlerinin daha iyi yapılabilmesi için taciz edilenlerle bire bir görüşmenin daha faydalı olabileceği değerlendirilmektedir. Yeni yapılacak çalışmalarda bu konuya dikkat edilmesinin daha sağlıklı sonuçlar elde etmemizi sağlayacağı düşünülmektedir.

5- Yeni yapılacak bilimsel çalışmalarda da emniyet verileri kullanılacağından, tutulması gerekli yeni verilerle ilgili emniyet mensuplarına yönelik bilgilendirme çalışmalarına ağırlık verilmesinin, verilerin daha sağlıklı ve fazla değişkenli çalışma yapma imkanlarını kolaylaştıracağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Arın, C. (1993) *Kadın ve Şiddet, Kadın ve Cinsellik*, Say Yayınları, Ankara.
- Bakıcı, K. (1998). İşyerinde Cinsel Taciz, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Doktora Tezi*.
- Bandura, A (1973) *Aggression: A Social Learning Analysis*, New York, Holt. Rinehart and Winston.
- Berger, R.P. Searles, W. Newmean, N. (1988) The Dimensions Of Rape Reform Legislation. *Law and Society Review*. XXII, 329-349.
- Biden, J. (1993) Violence Against Women: The Congressional Response. *American Psychologist*. XLVIII, 1059-1061.
- Calhoun, L.G. J.W. ve Arkadaşları (1978) “The Effects of Victim’s Physical Attractiveness and Sex of Respondents on Social Reactions to Victims of Rape” *British Journal of Social and Clinical Psychology*. XVII. 191-192.
- Can, C. (1974) Cinsel Suçların Sosyo-Psikolojik Nedenleri ve Hukuki Tipolojisi, *Doktora Tezi*, AÜHF: Hukuk Sosyolojisi ve Felsefesi, Ankara
- Çağatay, E. (1998) Cinsel Taciz, Çifte Standartlar, *Pazartesi Dergisi*, S.35. ss. 21-22.
- Donovan, J. (1997) *Feminist Teori* (Çev.A.Bora.M.Agduk Gevrek.F.Sayılan) İstanbul, İletişim Yayınları.

Durgun, B. (1998) Hemşirelikte Cinsel Taciz . İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi.

Düzkan, A. (1997) Cinsel Taciz, *Pazartesi Dergisi*, S. 24. ss. 9-10.

Emre, S. (1997) Cinsel Tacizden Arınmış Bir İşyeri, *Pazartesi Dergisi*, S. 23. ss. 4-5.

Eralp, H. (1996) Cinsel Taciz Nedir? *Pazartesi Dergisi*, S. 2. ss. 3-4.

Faust, B. (1984) *Kadınlar Seks ve Pornografi* (Çev.A.E.Bagatur) İstanbul. Yaprak
Yayımları.

Feary, V. M. (1994) Sexual Harassment: Why The Corporate World Still Doesn't "Get
It" *Journal of Business Ethics*, S.13. ss. 649-650.

Fischhoff, B. (1992), Giving Advice:Decision Theory Perspectives on Sexual Assault,
American Psychologist, S. XLVII. ss. 577-588.

French, M. (1993) *Kadınlara Karşı Savaş* (Çev:B.Eyüboğlu) İstanbul, Metis Yayınları.

Fromm, E. (1973) "*İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri I*" (Çev.Ş. Alpagut) İstanbul Payel
Yayımları.

Gerdes, E.P ve Diğerleri, (1988) "Perceptions of Rape Victims and Assailants: Effects
of Physical Attractiveness, Acquaintance and Subject Gender" *Sex Roles*,
S.XIX.ss.141-153.

- Godenzi, A. (1992) *Cinsel Şiddet: Yaşayanların Yaşatanların Anlatımlarıyla* (Çev: S. Kurucan, Y. Coşar) İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- Goldberg-Ambrose, C. (1992) Unfinished Business in Rape Law Reform, *Journal of Social Issues*, S. XLVIII. ss. 173-186.
- Gölge, Z.B. (1997) Irza Geçme Kavramına Karşı İlgili Meslek Gruplarının Yaklaşımları ve Düşünceleri, *Yüksek Lisans Tezi*, İÜ. Adli Tıp Enstitüsü.
- Güngör, S. (1999) Sağlık Sektöründe Cinsel Taciz Mağdur Araştırması, *Yüksek Lisans Tezi*, İÜ. Adli Tıp Enstitüsü.
- Güveli, M. (2004) *Tecavüz Cinsel Tacizde Ruhsal Durum*, İstanbul.
- Güven, Z. (1997) İşyerinde Cinsel Taciz Tartışıldı, *Pazartesi Dergisi*, S.29. ss.5-6.
- Hall, G.C.N. ve Arkadaşları. (1991), Introduction to Special Section on Theories of Sexual Agression. *Journal of Consulting and Clinic Psychology*, S. LIX. ss. 619-620.
- Howells, K. ve diğerleri (1984), “Perceptions of Rape in a British Sample: Effects of Relationship. Victim Status. Sex and Attitudes to Women” *British Journal of Social Psychology*, S.XXIII. ss. 35-40.
- İçli, T.G. Öğün, A. Özcan, N. (1995), “*Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu*” Ankara, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları.

- İlkaracan, P. Gülçür, L. Arın, C. (1996), *Sıcak Yuva Masalı, Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz*, Metis Kadın Araştırmaları Yayınları, İstanbul, ss. 118-119,121-124, 135-136, 150-153.
- Jones, C. Aronson, E. (1973), Att Of Fault to A Rape Victim As A Function Of Respectability Of the Victim, *Journal Of Personality and Social Psychology*, S. XXVI-III. ss. 415-419.
- Kayır, Ö.G. (1996), *Kadına Yönelik Şiddet, Evdeki Terör*, İstanbul, Mor Çatı Yayınları, ss. 93-95
- Konradi, A. (2000), Having the Last Word: An Examination of Rape Survivors. Participation in Sentencing. *Violence Against Womm*, S. VI-IV. Ss.351-396.
- Koss, M.P. Harvey, M.R. (1991) *The Rape Victim Clinical and Communtiy İnterventions* (Second Edition) Newbury Park: Sage Publications.
- Koss, M.P. (1993) Rape: Scope, Impact, Inteventions and Public Policy Responses, *American Psychologis*, S. XLVIII. ss. 1062-1069.
- Köknel, Ö. (1996) *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul. Altın Kitaplar Yayınevi
- Krulewitz, J.E. ve Nash, J.E. (1979) “Effects of Rape Victim Resistance. Assault Outcome ant Sex of Observer on Attributions about Rape” *Journal of Personality*, S.XLVII, ss.557-574.
- Mağden, P. (1998) *Taciz Ediliyoruz, Pazartesi Dergisi*, S.36, ss.9-10.

- Marshall, W.L. (1989) "Intimacy, Loneliness and Sexual Offenders" *Behavioral Research and Therapy*, S. XXVII, ss.491-503.
- McCall, G.J. (1993) Risk Factors and Assault Prevention. *Journal Of Interpersonal Violence*, S.VIII, ss.277-295.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı (1996) *Evdeki Terör*. İstanbul. Mor Çatı Yayınları.
- Polat, O. ve Arkadaşları (2006) *100 soruda "Csüs ve Cinsel İstismar"* Rehberi, İstanbul.
- Proulx J. ve Arkadaşları (1994) "Penile Responses of Rapists and Nonrapists to Rape Stimuli Involving Physical Violence or Humiliation" *Arshives of Sexual Behavior*, S. XXIII, ss.295-310.
- Riger S.Gordon. M.T. (1981) The Fear of Rape: A Study of Social Control. *Journal of Social Issues*, S.VII, ss.71-92.
- Rose, S.O. ve Anderson, I. (2000) "Social Issues: Gender Relations" *Peace Research Abstracts Journal*, S.VII, ss. 344-346.
- Ryckman, R.M. ve Arkadaşları (1992) "Traditional and Nontraditional Woman's Attributions of Responsibility of Physically Resistive and Nonresistive Rape Victims" *Journal of Applied Social Psychology*, S. XXII, ss. 1453-1463.
- Scully, D. (1990) *Tecavüz: Cinsel Şiddeti Anlamak* (Çev. Ş. Tekeli, L. Aytok), İstanbul, Metis Yayınları.

- Serin, N. (2001) Eğitim Düzeyi ve Cinsiyet ile Kurbanın Durum ve Uyuğunun Tecavüze İlişkin Algılar Üzerindeki Etkileri, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Shaver, K. (1970) "Defensive Attribution: Effects of Severity and Relevance of the Responsibility Assigned for an Accident" *Journal of Personality and Social Psychology*, S.XIV, ss. 101-113.
- Solmuş, T. (1997) Eğitim Düzeyinin Cinsiyetin ve Giyim Tarzının Sosyal Statünün Tecavüze İlişkin Algılar Üzerindeki Etkisi, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Stockdale, M.S. (1997) Disparate Intersections: The Dynamics of Sexual Harassment, *Contemporary Psychology*, 336-337
- Taşçı, A. İ. (2003) *Cinsel Eğitim*, İz Yayıncılık, İstanbul
- Tuna, Y. (1995) Irza Geçmenin Bütün Şekillerinde Müşterek Olan Unsurları, *Adalet Dergisi*, ss. 466-471.
- Willis, C. (1992) The Effect Of Sex Role Stereotype, Victim and Defendant Race And Prior Relationship On Rape Culpability Attributions. *Sex Roles*, S. XXVI, ss. 213-226.
- White, B.H.K. ve Arkadaşları (1999) "Attitudes Toward Rape Victims" *Journal of Interpersonal Violence*, S. XIV-IX, ss. 989-996.
- Worchel, S. ve Cooper, J. (1979) *Understanding Social Psychology*, Homewood, The Dorsey Pres.

Wydra A. ve Arkadaşları (1983) "Identification Of Cues and Control Sexual Arousal By Rapist" *Behavioral Research Theory*, S. XXI, ss.469-476.

Yavuz, M.F. (1996) Cinsel Saldırı Olgularının Deęerlendirilmesinde Yeni Bir Yaklaşım, *Adli Tıp Dergisi*, ss. 155-160.

Yıldırım, A. (1998) *Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*, İstanbul, Boyut Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ayhan KARAYEL
Doğum Yeri-Yılı : Kırıkkale / 1975
E-Mail : ayhan071@hotmail.com

Öğrenim Durumu:

2001-2006 Yüksek Lisans- Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
1992-1996 Lisans- Polis Akademisi, Ankara
1989-1992 Lise- Kırıkkale Lisesi, Kırıkkale
1986- 1989 Ortaokul-Atatürk Ortaokulu, Kırıkkale
1981- 1986 İlkokul-Barboros İlkokulu, Bahşili

Görevleri:

Temmuz 1996- Adana Emniyet Müdürlüğü